

YÖN

HAFTALIK GAZETE

VESİKA

İfşa ediyoruz:

**PETROL
ŞİRKETLERİNİN
YERALTI
FAALİYETLERİ**

TÜSTAV

BAKIŞ

BİR ÇAĞRI

Önümde, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Rektörünün imzasıyla öğrencilere yayımlanmış bir genelge var. Şöyle diyor:

«Bildiginiz gibi Amerikan Hükümeti, müteveffa Başkan Kennedy'nin insan sever dünya anlayışından doğan bir Barış Gönüllüleri ordusu fikrini tatbikata koymuştur. Barış Gönüllüleri Teşkilatı iki yıldır Türkiyemizde de çalışmaktadır. 300'e yakın genç Amerikan erkek ve kadını köylerimizde bizim vatandaşlarımızı arıcılık, tavukçuluk ve medeni ve modern bir hayatın diğer imkân ve zaruretlərini öğretmeğe çalışmakta ve köylerimizin hayat şartları içerisinde yaşayarak yoğrulmaktadır.»

«Bu örnek gayrete bizim kendi gençlerimizin de katılması zamanı artık gelmiştir. Ortadoğu Teknik Üniversitesinin bu gayrette örnek ve öncü olmasını istiyorum. Geçen dört ayda Türk gençliğini Barış Gönüllüleri mensupları ile köylerde hiç olmazsa bir yaz devresinde birlikte çalıştırmak üzere imkânlar araştırdık. Sonunda Türkiyedeki Amerikan Barış Gönüllüleri Teşkilatı Başkanı Mr. Ross J. Pritchard'la şöyle bir mutabakata vardık:»

«1 — 50 Üniversiteli gençimiz 20 Haziran 1965'ten 20 Eylül 1965'e kadar Barış Gönüllülerinin çalıştığı köylere gidecekler ve üç ay müddetle onlarla birlikte köyde yaşayarak kendi yurttaşlarına yardım edeceklerdir.»

«2 — Üniversite öğrencilerimizden bu vatanperver harekete katılmak isteyen ve bu maksatla seçilenlere 20 Hazirandan 20 Eylül'e kadar üç aylık sürede her türlü masraflarını kendileri karşılamak üzere avda 350 lira ücret verilecek, ayrıca her üniversiteli gönüllünün çalışacağı köye kadar olan gidiş - dönüş masrafları da karşılanacaktır.»

İlk önce, tam olarak neresine üzüldüğümü kestiremiyorum gelgenin. Kolay bir demagojiye kendini kaptırıp hırslı soruları ardına sıralamam mümkün: «Köy kalkınmaz 300 Amerikalı gayretine mi kaldı? Amerikan gençlerini yoğurmak bize mi düşer? Amerikan fonlarından karşılanan 350'er liralara vatanperverlik nasıl olur? Barış Gönüllüleri hareketini şirinleştirmek ve köylerdeki Amerikalıların vanına bir de yardımcı tercüman vermek amacıyla güden ustaca bir formülün çekiciliğine sorumlular neyin kalıncaya kapılır?»

BİR DUSUNCE

Akımda, bütün bunlar, duygusal idelerine rağmen, insanı derin derin düşündürən sorular ve her biri hakkında sayfalarca yazı yazmak çok kolay. Ama, hepsinin içerisinde vatan ve iyi niyet sahibi bir insanın aklını çelikleştiren bir nokta var ki onunla ilgili meselelerden bahsetmek zor.

Karşık duvarları kireçle boyanmış, okunaklı avlularına büst kondu, taşınmış, dere boylarına kavak diki-

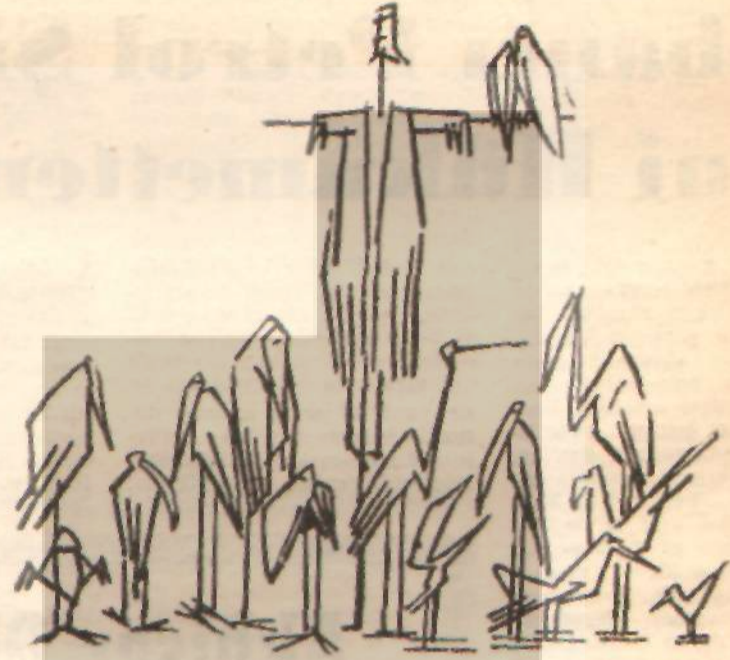
rek, model kümeslerde tavuk besleyerek, toplumun temel yapısına dokunmadan, üretim düzenini yeni baştan kurmadan köyleri kalkındırmak; bu, nihayet, bir görüş. Türkiye'nin bugünkü koşulları ortasında hep romantik kalmağa da mahkûm; o ayrı mesele. Buna inananların yıllarca kendilerini avutmalarına kimse karışmaz. Ama, bu «romantik köycülük» koskoca bir genç kuşağın ideali hâline sokulmağa çalışılırsa, o zaman Türkiye'nin geleceği ile ilgili tehlike çanlarını çalmak gerekir. Gençliğin temel ekonomik ve sosyal meseleler üzerinde düşündüğü, bu alanda mücadeleye başladığı bir çağda, dikkatleri ana konulardan uzaklaştırmak ve idealizmi ufak çaplı romantikliğe indirmek amacını güden her çaba karşısında dikkatli olma zorundayız. Aynı taktik, işçi kuruluşları alanında da denenmiştir. AİD'nin, yani Amerikan yardım teşkilatının Türkiye'deki sözde uzmanları, yıllar yılı, işçi sendikalarını, ücret arttırmaktan başka bir şey düşünmeyen, ülkenin temel meseleleri üzerinde söz söylemek istemeyen, bu konularda politik ağırlığını ortava koymayan bencil kuruluşlar hâlinde tutabilmek amacıyla dil döküp durdular. Kimbilir, belki de onlar için en büyük hayal kırıklığı, bir sendika sorumlusunun ağızından «dış ticaretin devletleştirilmesi» sözünü duydukları zaman olmuştur.

Şimdi aynı şey gençlik için de yapılmaya çalışılmaktadır ve ne yazık ki zihinlerde birbirinin zıddı iki prototipin yerleştirilmiş olması, böyle bir tutamın Türkiyedeki çevrelerce de benimsenmesini kolaylaştırmaktadır. Sık sık tekrarlanan bu propagandaya bakılırsa, Türkiye'de sosyalist akım, Anglo - Amerikan yazarlarının pek alaylı bir dille bahsettikleri Paris'li «Sol Kıyı entellektüelleri»nin eseridir. Bu şekilde yaratılan prototip, iddiaya göre, büyük davalardan, köklü çözümlerden söz eder, ama, sıra çalışmaya gelince bunları bahane edip yan çizen de yine odur. Bunun karşısındaki prototip ise, büyük dâva, köklü çözüm sözü etmeden karınca kararınca uğraşarak kazma kürek sallamaktan çekinmeyen «fedakâr» insandır. Mübalâğalı çizgilerle yaratılan bu iki prototip arasındaki zıtlığı, ideolojik savaş için ustaca kullanmak da çok kolaydır. Herkese «sevimli» gelen, tabii, ikinci tip. O hâlde, gençliğin vatan sevgisi, büyük çözümlerin mücadelesini bir yana bırakarak kapalı gözle girilen küçük fedakârlıklara göre ölçülecektir. Gençlerdeki idealizm bu köksüz çırpınışlara çevrilsin ki, temeldeki aksaklık, temeldeki oyun rahataca sürebilsin.

BİR ÖZENTİ

Unutmamak gerekir ki, Barış Gönüllüleri hareketi, propaganda amaçlarının yanında, bir de Amerikan gençliğini dünya meselelerinin bilinci içine sokabilmek amacıyla başlatılmıştı; çünkü, Ameri-

KOVANSIZ ARILAR

TURHAN

«Hieroglif» den

kan gençliğinin, özellikle üniversite öğrencilerinin dünya meseleleri ve büyük politik konular karşısındaki uyusukluğu, sessizliği ve hareketsizliği toplumu kimulatmak isteyen önderleri rahatsız etmeğe başlamıştı. Amerikan gençliğinin böylesine bir politik bilinç varışı, ancak şimdi, zenci meselesi dolayısıyla, yeni yeni ve yer yer olmaktadır.

Türkiye'de ise, birçok Avrupa veya Asya ülkesinde olduğu gibi, hattâ onlardan da ileri bir şekilde, gençlik, büyük politik konularda kendisini söz sahibi saymaktadır ve durum Amerika'dakinden fersah fersah farklıdır. 27 Mayıs öncesinde keyfi iktidara karşı mücadele eden gençlik, şimdi de maden, petrol ve toprak gibi ekonomik ve sosyal konuların sözünü etmektedir. İşte, asıl korkulan da budur.

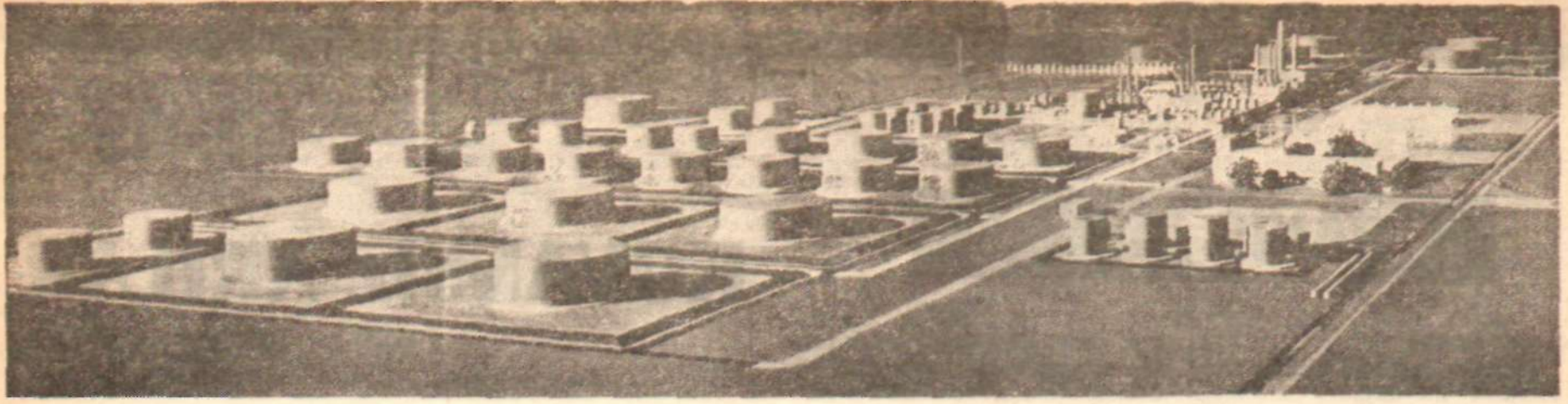
Bugün büyük çözümler üzerinde duran gençliğin, sırası gelince, sevkile ve arılar gibi çalışmavacağını kimse iddia edemez. Ama, şimdiki mücadele, içinde çalışılacak olan kovani istediğimiz şekle sokma, bizim kovamız, Türk halkını kovani hâline getirme mücadelesidir. Gençleri, Amerikalılarla birlikte, «medenî ve modern bir hayatın imkân ve zaruretlərini köylüye öğretmek»le görevlendirileceksiniz; üretim sıkıntısı içinde kıvranan bir halk dışarıya büsbütün muhtaç hâle düşün diye mi? Yollar yaptıracağız; kamyon tüccarlarının havalesi yükleri üzerinde şehirlerin gecekondu semtlerine sefil köylüler taşınsın diye

mi? Arklar kazdıracaksınız; Kadırlı ağalarının akıtacakları sular köylüye daha rahat satılsın diye mi? İyi tütün yetiştirmenin yollarını göstereceksiniz; Baksalis ve ortakları üreticileri soysun diye mi? Bunlar öyle çabalar ki, temel meseleler çözülmedikçe yüzeyde kalmağa ve ters sonuçlar vermeğe mahkûm.

BİR ÖZLEM

Gençliğin idealizmini bu kısır mücadelelere değil, büyük ülkelere yöneltebiliriz. Gençlik, çalışmanın gerçek değerini ve sevincini, ancak, sömürçülüğün kaldırıldığı bir düzende, tertemiz özlere yönelmiş bir toplumda tadabilir. Bunları yapmadan kendisinden fedakârlık beklemek ve hele bunların gerçekleşmesi yolundaki mücadelesine set çekmeğe çalışmak, en azından, gençliği aptal yerine koymak olur.

Türkiye, artık, Mustafa Kemal'in Büyük Nutuk'ta söz konusu ettiği «ahval ve şerait»e hergünden daha yakın; Devlet parasıyla kurulan fabrikaları başkalarına verilmiş, üniversitelerinin yönetimine yabancılar sokulmuş, petrol gibi en değerli tabii kaynaklarına elkonulmuş, madenlerine göz dikilmiş ve «bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere», kişisel çıkarlarını yabancıların emelleriyle birleştirenler türemiştir. İşte, bugün, Türk gençliğinin ödevi, «bu ahval ve şerait içinde dahi, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır!»: Amerikalılarla köycülük oynamak değil..

Bir utanç vesikasını yayınlıyoruz

Yabancı Petrol Şirketleri Yeni Hükümetten Ümitli

VESİKA

Kıbrıs buhranında jet uçaklarımızı yakıtsız bırakan yabancı petrol şirketi Shell'in bir sözcüsü, Türk personel için düzenlenen bir «beyin yıkama» toplantısında, petrolcülerin korunmuş zihniyetini açıkladı. Toplantı, yabancı petrol şirketlerine açılan kampanya üzerine, personeli uyarmak amacıyla düzenlenmişti. Personel 2 Mart 1965 Salı günü saat 11 de The Shell Company of Turkey Limited'in Taksim'deki merkez binasında toplandı. Konuşmacı Faruk Karam idi. Menderes devrinde Çalışma Bakanlığında müsteşarlık yapan Karam, 27 Mayıs devriminden sonra kuruluşu, yabancı sermayenin kantarları altında bulunmuştu. Bu memur eskisi, Shell'in ve Shell'in paravan şirketi olan Turkse Shell'in personel müdürlüğüne getirilmişti. Personel Müdürü, bir Anayasa Mahkemesi Başkanından kat kat üstün maaş alıyor ve yabancı patronlarına kayıtsız şartsız hizmet ediyordu. Nitekim Karam toplantıda, patronlarından duyduklarını Shell personeline bir gramafon sadakatıyla intikal ettirdi. Yabancı şirket sözcüsü, «Milletlerarası sermayeye karşı çıkılmaz, ona hizmet edilir» diyor ve karşı çıkanlara ateş püskürüyordu: TPAO ve o-

nun Hukuk Müşaviri Prof. Muhammer Aksoy, «millî hisleri istismar ederek efkârı umumiye-yi bulandırıyor.» Talebe liderleri, «merkezi belli bir teşekkül tarafından yönetilmekte ve ne yazık ki satın alınmış durumda bulunmaktaydı.» Bu teşekküllere, «eski hükümetler, maalesef yardım etmişlerdi.»

Talebeler TPAO'nun «mahut propaganda broşürlerini dağıtmakla görevlendirilmişlerdi.»

TPAO, devlet imkânlarından faydalanarak 100 bin broşür bastırılmış, «mesut bir tesadüf eseri olarak hükümetin düşürülmesi sonucunda» broşür dağıtımını durdurulmuştu. Yabancı şirketlerin, «büyük bir olgunluk için-

de gösterdiği tepki üzerine hükümet, rektör ve dekanları çağırarak, açık oturumları önlemişti. Yabancı petrol şirketleri, TPAO'yu haksız rekabetsiz mahkemeye verebilirlerdi, ama vermiyorlardı. Zira TPAO hükümetçe destekleniyordu.

«TPAO'yu dava yoluyla doğru yola getirmek ancak ve an-

cağ hükümet desteğini sağlamakla mümkündür. Yabancı şirket sözcüsü, yeni hükümetten ümitliydi: «Şunu memnuniyetle söyleyelim ki ümitlerimiz, yeni hükümetin teşekkülü ve bazı basının hatalı yoldan döndüğünü görmekle artmış bulunuyor.»

Karam'ın beyin yıkama konuşması şöyledir:

Akhisar Olayları

TIP yöneticilerine saldırıların duruşması, bu haftanın ilk günü Akhisar'da başladı. Sanıkların avukatı, Manisa AP İl Başkanı Onül Şakar idi. 22 kişilik sanık listesinin başında da İlçe Başkanı Halit Karaosmanoğlu geliyordu. Karaosmanoğlu soyadı, Manisa'da toprak ağalığının sembolüydü.

Duruşmada Akhisar Emniyet Amiri Mustafa Kemal Uzun-kaya, âdeta sanıkların savunuculuğunu yaptı. Emniyet Amiri, TIP'ilerin İstiklâl Marşını yanlış okumaları yüzünden topluluğun protestosuna uğradıklarını, fakat olayın zamanında önlenmediğini söyledi. TIP'iler «Al sancak yerine «Al bayrak» demişlerdi!.. Neticede duruşma 22 Mart'a kaldı ve 22 sanık serbest bırakıldı.

Hikâyenin asıl kahmanı, sömürülen bütün ekicisidir. Ege- li ekici bu yıl, 50 tüccarın kucağına itilmişti. AP'li Tekel Bakanı bu yüzden, bütün ekicilerin aç çarşısını yemiştir. Cumaova-sı, Turgutlu ve Akhisar'da bütün ekicileri Bakana «Yapamıyacaksanız bırakın, bizi perişan etiniz. 400 bin bütün ekiciskal tüccara satınız» diye bağıyor ve AP' milletvekillerini kovuyor

lardı. CHP milletvekilleri fırsattan yararlanmak için seferber olmuşlardı. Panîğe kapılan Ege AP teşkilâtı, suçu başkalarının üzerine atmanın telâşi içindeydi. İşte böyle bir havada TIP' in Akhisar İlçe Teşkilâtı yöneticileri, «Hükümetin bütün politikasına protesto mitingi» düzenlemeyi kararlaştırdılar. İlçe Başkanı Ali Rıza Güney, Yönetim Kurulu üyeleri İdris Sağlam ve Ahmet Evtim 3 Mart günü bir dilekçe ile Kaymakamlığa müracaat ederek 5 Mart günü yapacakları miting için izin aldılar. Toplantıda hükümetin bütün politikasını bütün çıplaklığı ile ekiciye anlatılacak ve TIP'in bütün politikası duyurulacaktı. Martın ilk günü, TIP İzmir İl Yönetim Kurulu da sert bir bildiri yayımlayarak hükümetin bütün politikasını tenkid etmişti. Bildiride, «Üç beş tüccarın milyonlarca milyon katmak için yoksul köylüyü insafsızca kirân adaletsiz durum şiddetle protesto» edilmekte ve «şimdiye kadar düşük fiyatla yapılan alımların iptali ve jalana son verilmesi» istenmekteydi.

TIP Akhisar yöneticileri, bu maksatla hazırlıklara giriştiler ve Genel Başkan Aybar ile Genel Sekreter Rıza Kuas'ı mitingine katılmaya çağırıldılar. Miting hazırlıkları sürüp giderken, ekicinin perişanlılığı suçunu başkalarına yıkmaya telâşi içinde olan bazı akhivel AP' liler, mitingi sabote etmek için harekete geçtiler. Böylece bütün faciayı unutturulacak ve ekicinin dikkati başka tarafa kaydırılacaktı. Akhivel AP' liler 4 Mart günü, Komünizmle Mücadele Derneği Akhisar Şubesi'ni harekete geçirdiler. Dernek, mitingi sabote etmek için kesif bir faaliyete girişti. Akhisar'da hemen çıkarıcıların uçakları tarafından haberler yayıldı. TIP mitingine karşı yapılacak protesto gösterisinde vazife alacaklara, Komünizmle Mücadele Derneğinin kayıtlı üyeleri olan bazı zenginler tarafından ücretlerinin verileceği duyuruldu. İlçe AP teşkilâtı da mitingi sabote için Komünizmle Mücadele Derneği yanında yer almıştı...

Ayrıca binlerce broşür bastırılan Komünizmle Mücadele Derneği yöneticileri bu broşürlerinde Türkiye İşçi Partisi'ni komünist emellere hizmet eden bir teşekkül olarak gösteriyor ve Akhisarlıları «millî görev» e çağırıyorlardı!..

Komünizmle Mücadele Derneğinin halkı bir nevi saldırıya zorlayan bu faaliyetlerini TIP yöneticileri Kaymakamlığa bildirerek gerekli tedbirlerin alınmasını talep ettiler. TIP yöneticilerinin bu müracaatı üzerine, kaymakam durumu Manisa Valiliğine iletmis ve polis yardımı istemişti...

MITING BAŞLIYOR

Cuma sabahı Akhisar'da tansiyon yüksekti, fakat öyle pek şübheli bir emniyet tedbiri alınmadığı da hemen görülmüyordu. TIP' liler saat 14.30'da miting meydanına gittiler. Meydanda bütün ekicileri toplanmış, kendilerini bekliyorlardı. Bu esnada kendilerini «Mukaddesatçı ve Milliyetçi» olarak tanıtan iki bin kişi üç koldan miting meydanına girdi. Elleri bayraklar vardı. Karşı nümayişçiler, meydana sessiz beklediler.

Saat 15'de bir spiker meydana kurulan kürsüye çıktı ve mitingin başladığını bildirip, hakı Atatürk ve şehitler için saygı duruşuna davet etti. Ancak spiker daha sözünü bitirmemiş ki, mukaddesatçılar kendisini yuhalamaya ve «Moskova'ya, Moskova'ya» diye feryat etmeye başladılar. Yuhalamalar yüzünden bir süre aksiyon mitingde ilk söz İbrahim Evcî adlı bütün ekicisine verildi. Evcî, tütüncünün perişan halini bütün çıplaklığıyla dile getiriyordu. Ancak meydandakiler hakikatlerin ortaya dökülmesine daha fazla tahammül edemediler ve başka bir şey bilmediklerinden olacak hemen «Moskova'ya, Moskova'ya» diye bağırp bütün ekicisini susturdular. Evcî, Tekel'in müstahsili tüccarın kucağına itildiğini, tüccarların kendi aralarında gizli toplantılar yaparak fiyatları düşürdüklerini anlatmaktaydı.

Yuhalamalar ve protestolar üzerine TIP' liler tekrar polise başvurular ve tedbir alınmasını istedi. Polis nümayişçileri susturmağa çalışırken Akhisar TIP İlçe Başkanı Ali Rıza Güney

Akhisar'daki bütün mitingini sabote eden saldırırganlar

«KÖKÜMÜZ DIŞARIDA OLMALIDIR...»

«TPAO'nun yabancı petrol şirketlerine karşı açtığı kampanya ya bir haksız rekabet ve Türk milletinin menfaatlerini korumak amacıyla girişildiği ileri sürülen bu faaliyet aslında milli hisleri sömürücü, milli çıkarlara taban tabana aykırı zararlı bir faaliyettir. Bu faaliyetin devamı son derecede tehlikeli neticeler doğuracaktır. Bu bakımdan, her biri birer aydın Türk olan sizlerin Türkiye'nin petrol siyaseti ve TPAO'nun çalışmalarını hakkında bilgi sahibi olmanız gereklidir. Bugün dünyada başlıca iki ekonomik sistem vardır: Kapitalizm ve komünizm-kollektivizm. Bu sistemlerden sadece birincisi fertleri ve milletleri saadete götürür. Diğer sistem, ne kadar demokratik görünmeye çalışırsa çalışsın —demokratik sosyalizm gibi— eninde sonunda ezilmeye mahkumdur. Çünkü bugün dünyada tek hakim milletlerarası sermayedir. Sermayenin milli olması bugünkü dünya şartları içinde mümkün değil. Batının her memleketinde milletlerarası sermaye hakimdir. Sermayeyi millileştirmek cereyanlarına bir milletin aydınları, yukarıdaki kaçınılmaz gerçeği ve tarihten alınan dersleri gözönünde tutarak, karşı çıkmadılar. Milletlerarası sermayenin en kudretli temsilcilerinden biri de yabancı petrol şirketleridir. Yabancı petrol şirketlerinin tarihi akış içinde hükümetleri devirdiği kuralın yeni hükümetleri nüfuz altına aldığı devirler olmuştur. Ancak bunlar 19. yüzyıla ait olaylardır. Bugün efsane olmuşlardır. Yabancı petrol şirketleri için

de bulunduğumuz şu 20. yüzyılın ikinci yarısında yerleşikleri ülkelerde tek bir siyasi maksat gütmekte, hükümetleri devirme çabalarına girişme ihtiyacını artık duymamakta sadece ve sadece kâr peşinde koşmaktadırlar. Bu da onların tabii hakkıdır. Kârı kötü bir nefhüm olarak ele almamak lazımdır. Nerede sermaye varsa orada kâr ve kârın getirdiği meseleler de elbette vardır. Komünistler bile bugün kârın kaçınılmazlığını anlamışlardır. İktisadi bünyelerinde kâr getirici tedbirleri tabii lüzumunu duymuşlardır. Bir memlekette milletlerarası sermayenin lüzumu veya lüzumsuzluğu tabii ki münaakaşaya edilebilir. Ancak bu münaakaşa demokratik adab içinde cereyan etmelidir. Tecavüzkâr olmamalı, haksız rekabet esaslarına göre yürütülmemelidir. Oysa ne görüyoruz arkadaşlar biz Türkiye'de? Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu ve Petrol Kanunuyla memleketi çarptırılmış ve güven verici şartlar altında çalışacağı hükümteğe taahhüt edilmiş milletlerarası sermaye şirketleri görüyoruz. Unilever gibi, Mobil gibi, B.P. gibi, Shell gibi... Bu şirketler Türkiye'ye boşuna gelmemişler. Belirttiğim gibi kâr etmek için gelmişlerdir. Ve bu onların tabii hakkıdır. Mevzu bahis kârları Türkiye için faydalı mı yoksa zararlı mı? Buna hiç şüpheleniz olmasın ki arkadaşlar faydalıdır. Çünkü milletlerarası sermaye gittiği her yerde verimlilik ve refah şartları yaratmıştır. Bu yaratıştan hem milletlerarası sermayenin kendisi hem de o memleket yararlanmıştı. Bunu bizzat aldığımız maaşlarla şahsınızda müşahade ediyor olmalısınız. Bu bakımdan şunu rahatça

söyleyebiliriz ki, milletlerarası sermaye Türkiye için şarttır, kaçınılmazdır ve Türkiye'nin menfaatlerine aykırılığı isbat edildiği anda, birer Türk olmamız hasebiyle tepki göstereceğimize aşıkardır.»

MESUT BİR TESADÜF HÜKÜMET DÜŞTÜ

Bu girişten sonra Faruk Karadam sözü yabancı petrol şirketlerinin basında mübalağa edilen kârlarına getirdi ve şöyle dedi: «Kârların ki, geçmiş hükümetlerin vadedlerine kanarak Türkiye'ye gelmiş ve bu memlekette 3 milyarlık yatırım yapmış olan üç petrol şirketi bugüne kadar bu yatırımdan on para kâr etmemişti. YON meseleleri nâhines keseri gibi daima kendi tarafına yontmakta hıslı hakikat neşriyat yapmakta. Türkiye petrol kaynakları bakımından zayıf bir memlekettir. Kuyu açıp kapattığımız söyleyişler Petrolü ancak düdüklükten sonra aradığımız söyleniyor. Ya, landür bütün bunlar. Kolay mı zannediyorsunuz bir petrol kuyusunun açılmasını. Zaman ister, emek ister, sermaye ister. Bütün bu şartlar üç şirket tarafından yerine getirilmiştir. Türkiye'nin petrol karakteri tesbit edilmiştir. Buluna kuluna ancak fuel-oil ve çift üstüne yeterli ham petrol bulunmuştur. Halbuki Türkiye'nin ihtiyaçları motorin ve gaz üretimine elverişli ham petroldür. Türkiye'de bu cins petrol yoktur arkadaşlar. Onun için bu cins ham petrolü ithal ediyoruz. Hem kâr etmek hem Türkiye'nin ihtiyaçlarını karşılamak için. İthal ettiğimiz bu ham petrol yüzünden Türk petrolünü kâsen aramadığımız neticesi çıkartıyor. İşin içyüzünü devlet

bilir. Devletin petrol idaresi bilir. Bilmeyen yahut bildiği halde milli hisleri de istismar ederek efkârı umumiyeyi bulandıranlar TPAO ve onun hukuk müşaviri Muammer Aksoydu. TPAO vatan daşa kendi öz petrolünü kullanıyor. Yabancı şirketlere ödeldiğin her liranın yarısı dışarıya kaçıyor diyor. Yalan bütün bunlar arkadaşlar. Çünkü biz de Türk petrolünü çıkartıyoruz ve işliyoruz. İstihsal vitesi içinde ancak zift ve fuel-oil elde edilmeye müsait petrolden elbette ki Türkiye'nin asli ihtiyacı olan motorin, gaz, benzin gibi ürünler de elde edilmektedir. Nerede kaldı arkadaşlar bizim Türk petrolü işleme değimiz? TPAO senede 600.000 ton ham petrol işliyor. Hem de Amerikalı olan ortağı Calteks ile birlikte. İşlenen bu petrolün men seini bir araştıralım arkadaşlar... Bu petrol bir Türk petrolü değil. Doğrudan doğruya yabancı petrolüdür. Halbuki biz Shell, Mobil, B.P., muazzam yatırımlarla kurduğumuz Ataç rafinerisinde yukarıda arzettiğim sebeplerle hem Türk petrolü, hem de yabancı pazar petrolü işlemek zorundayız. Nerede kaldı TPAO'nun Türk petrolünü işlediği? Esef edilecek asıl nokta, TPAO'nun bu safyatması, yalıtması ve bu yalan ve safyatmaya Türk gençliğinin alet edilmesidir. Durumu bilmeyen Türk gençliğini, talebe kitlelerini bu ithamdan tenzih etmek isterim. Fakat şunu söylemem bir borçtur; talebe kitleleri merkezi bizzet belli bir teşekkül tarafından idare edilmekte ve ne yazık ki satın alınmış durumda bulunmaktadırlar.

Maalesef bu teşekküllere eski hükümetler yardım etmişlerdir.

TPAO'nun mahut propaganda broşürlerinin dağıtılması vazifesi bu talebe liderlerinin idaresine tevdi edilmiştir. Aşkında bir devlet teşekkülü olan —çünkü sermayesinin 98 %'i devletindir— TPAO devlet imkânlarından faydalanmak suretiyle 100.000 propaganda bülteni bastırılmış, mesut bir tesadüf eseri olarak hükümetin düşürülmesi neticesinde, bu broşürlerden ancak 20.000'i şoförlere ve taşı sahiplerine dağıtılabılmıştır. Bu arada büyük bir olgunluk için de gösterdiğimiz tepki eski hükümette mâkes bulmuş ve yabancı petrol ile milletlerarası sermaye konusunda açık oturumlar şeklinde kopartılan yaygaralara karşı eski hükümet Üniversite Rektörünü Ankara'ya davet etmek lüzumunu duymuş ve üniversite erkânından talebeyi yola getirmesini talep etmiştir. Bu açık oturumlar da ayrı bir davadır arkadaşlar. Biz de davet edildik bu toplantılara. Ama gitmedik haklı olduğumuzu bildiğimiz halde gitmedik. Çünkü, ne olacağını evelden biliyorduk. Ama bunu bilmeyen ve her zaman saf ve temiz kalmış olan bir arkadaşımız Ahmet Ham di Başar, gitti ve yuhalandı.

YENİ HÜKÜMETTEN UMUTLUYUZ

Biliyorum arkadaşlar ne sormak istediğinizi. TPAO yola getirilmeye mi? Milletlerarası sermayenin hakkı menfaatleri savunulamaz mı? Elbette ki savunulur. Ve bunun çeşitli yolları vardır. Haksız rekabet ve milli hisleri gaslayana getirecek ceniyyetin ve serbest rekabetin devrinde bozucu teşebbüslere girişme sebebiyle haklı yollara müraacaat imkânı vardır. Ancak şimdilik bu yola gitmeye uygun buluyoruz. Zira mevzu bahis olan savaktır. Ve biz savışı ancak kendimizi kuvvetli gördüğümüz şartlarda açar ve kabul ederiz. Hükümetlerce desteklenen sermayesinin 98 %'i devletin olan TPAO'nun dava yoluyla doğru yola getirmek ancak ve ancak hükümet desteğini temin etmekle mümkün olur. Türkiye'de istikrarlı hükümetler teşekkül etmedikçe ve bu hükümetlerin desteğine bizzet inanılmadıkça hiç bir teşebbüse bulunmayacağız. Şunu memnuniyetle söyleyeyim ki bu ümitlerimiz yeni hükümetin teşekkülü ve bazı basım hatalı yoldan döndüğünü görmeye başlamış bulunuyor. Arkadaşlar siyasetimiz hükümetlerle iyi geçmektedir. İstediklerimiz şartlar tahakkük etmedikçe Türkiye'den çekilebiliriz. Millileştirme tedbirleri bizleri hiç bir zaman tıkkıtmaz. Absiz buna her yerde. Zira milletlerarası sermaye akan bir sudur. Ve her yerde kolaylıkla

mikrofona geldi. Karşı nümayişçiler, Ali Rıza Güney'i çürük portakal ve taş yağmuruna tutular. Moskova'ya, Moskova'ya feryatları devam ediyordu. Bu arada Muhsin Çiçekli adlı İşçi Partili'nin «Amerika'ya, Amerika'ya» diye bağırması duyuldu. Ortak yine katılmaya başlamıştı.

Kürsüye gelen TIP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar nümayişçilere hitaben «Memleket portakal atıp insanları yuhalamakla idare edilmez. Ne kadar tütün satmış? Kaç kuruştan sattınız? Bana bunu söyleyin?» diye konuştu. Çok yumuşak konuşan Mehmet Ali Aybar bütün tahriklere rağmen tam 35 dakika sessizdi ve «Biz sadece tütün mevzuunda konuşacağız. Siz isterseniz de, istemeseniz de bu iş olacaktır» dedi.

Aybar kürsüyü terk ederken Belediye meydanı bir harp meydanına dönmüştü. Nümayişçiler kürsüye yürüyüp TIP yöneticilerini kayısıya dövmeye başladılar. Polis kuvvetleri zorbalara mâni olamıyordu. Aybar'ın atılan taşlar ve iskemleler yanında bulunan iki polis yaralıydı. Bu esnada Ahmet Evrim adlı TIP yöneticisi 200 nümayişçinin arasında kaldı. Nümayişçiler kendisini tekme yumruk dövüyorlardı. Polis Evrim'i nümayişçilerden elinden güçlükle kurtarabildi ve TIP yöneticileri polis kordonu altında güçlükle 20 metre ilerdeki Belediye binasına sokuldular. Aybar, Belediye binasından Başbakan Urgüplü'ye bir telgraf çekti. Telgrafta «Son zamanlarda birbirini takip eden bu zorba'ıklar, faşizmin ilk belirtileridir» diyor ve hükümetin «kanun hükümlerini kesin şekilde ve savsaklamadan uygulamaya ve «parti tabelesi devlet otoritesini Akhisar'da temsil eden Kaymakam eliyle yerine tekrar astırılması» isteniyordu. Bu arada miting'i sabote eden Komünizmle Mücadele Derneği yöneticileri bayram ediyorlardı. Halk bu sayede gerçekleri öğrenememiş, onlar da patronlarını memnun edebilmişlerdi. TIP Genel Başkanı Aybar ve beraberindekiler saat 8'e kadar Belediye binasında kaldılar. Ancak kalabalık bir türlü dağılmıyordu. Aybar ve arkadaşları saat tam 8'de bir taksiyle Akhisar'ı terke hazırlanırken bindikleri taksi nümayişçilerin taş yağmuruna tutuldu. Taksinin camlarının kırılması üzerine şoförün durakladığını gören Aybar kendisine «Gaza bas» diyerek şoförü şaşkınlıkta ve yanındaki arkadaşlarını da ölümden kurtardı.

Genel Başkan Aybar, İzmir'e varınca gece saat 23'de Başbakanı ikinci bir telgraf çekti. Telgrafta, «Akhisar'da gündüz cereyan eden tertipli saldırılardan sonra arkadaşlarımız ve ben Akhisar'dan ayrılırken Emniyet kuvvetlerinin dağıtmadıkları aynı zorbalanın taşlarla saldırısına maruz kaldık. Bindüğümüz arabanın camları kırıldı ve sırf bir tesadüf eseri olarak hazırlanmış olan bu suikastten kurtulabildik. Ancak şahslarımızın emniyeti bizim nazarımızda ikinci derecede gelir. Bu saldırılar Anayasa düzeninin demokrasinin temel hak ve hürriyetlerin yurdumuzda ciddi surette tehlikeye maruz bulunduğunu göstermektedir. Tekrar arz ediyorum. Demokratik bir düzeni çıkarları için en büyük bir tehlike savanlar Anayasayı büsbütün işlemez hale getirmek kararıyla fiili saldırılara başlamışlardır. Zaten biz ve hükümetiniz bu saldırılara kesinlikle son vererek Anayasayı hakim kılmakla devlisiniz. Biz vatandaş olarak ve Türkiye İşçi Partisinin sorumluları olarak Anayasa düzeninin bize tanıdığı hakları hayatımız pahasına da olsa çiğnetmemek kararındayız» deniyordu.

Ertesi gün İzmir'de bir basın toplantısı yapan Aybar, «Arkadaşlarım ve ben, polis arabasıyla Belediyeyi terk etmeyi reddettik. Böyle davranmakla hayatımız pahasına da olsa, vatandaş olarak temel ve hak hürriyetlerimizi TIP'ın sorumluları olarak da partimizin şeref, hak ve hürriyetlerini çiğnetmiyeceğimizi ispat ettik. Kendi vasıtamıza binerek Akhisar'dan ayrılmakla da, Anayasa düzeninin her şeyi rağmen var olduğunu ve zorbalardan yitilmesini ortaya koydu» dedi. Aynı gün İstanbul'da bir bildiri yayımlayan TIP Genel Sekreteri Cemal Se-

lek, «mahallî makamların, saldırgan kalabalıkların toplanmasını daha başından önlememesi, saldırıların meydana gelmesine fırsat vermesi, demokratik hakları olduğu kadar, devlet otoritesini de zedeleyen bir gevşeklik ve basiretsizlik olmuştur» görüşünü savunuyordu.

Akhisar'da ertesi gün de olayların devam etmesi üzerine 6 Mart günü gece saat 24'te Aybar, Başbakan'a İstanbul'dan üçgünlük bir telgraf çekti. Aybar, «Akhisar'da bir avuç zorba düdüklü Anayasayı, kanunları çiğnemeye devam ediyor. Mahallî emniyet kuvvetlerinin pasif tutulmalarından da cesaret alan bu zorbalanın bu akşam da Türkiye İşçi Partisi İlçe Merkezi önünde toplandıkları ve Türkiye İşçi Partilerini tehdit ettikleri Akhisardan bana şimdi telefonla bildirilmiştir. Zaaf göstermeye devam edilmesinin Anayasa düzeninin fiilen yok olmasına yol açacaktır. Zaten bizden Anayasayı ve kanunları hâkim kılacak en kesin emirleri vermeniz bir kere daha istiyorum» diyordu.

AP'nin basını ve AP ile fiilen eden büyük tirajlı bir kısım gazeteler, Akhisar olaylarını büyük bir sevinçle istismar ettiler. Kaşık yalan haberlerle, halkın TIP yöneticilerine büyük bir ders verdiğini ifadeye kalkıştılar. AP Genel Merkezinin tahrip olduğu günlerde, pek mazlum davranan AP'nin basını, haberler, bayazlar ve fıkralarla zorbalığa övgü yapıyorlardı. Başbakan ise, olaylarla ilgili herhangi bir açıklama yapmadı. İşleri Bakanı, «Her kim karşı olursa olsun kanunların uygulanacağını» açıkladı. Diyarbakır büğünmüş Milletvekili Adnan Aral da, bir soru önergesiyle meseleyi Meclis'e getirdi.

Olayların asıl sebebi: Tütününü değer pahasına satamayan ekici!

POLİTİKA VE ÖTESİ

PLANLI BORÇLANMA

TURKIYE borç ekonomisi içinde kıvrılıyor. Borç ekonomisinin, daha fazla borç almak suretiyle yürütülen tutumuna başarı diye bakıyoruz. Biz borçlandırılmayı, son günlerde muslukları kestiler. Plan yapın ona göre borç vereceğiz dedikleri halde, şimdiki plana uygun borç vermedikleri de anlaşılıyor. Planlı borçlanma bile derdimizin ilacı olmayacaktır. Bunun en açık belgesi Devlet Planlama Teşkilatı Başmüaviri Prof. Tinbergen'in demesidir. Tinbergen «Türkiye'ye Yardım Konsorsiyumunun zamanında ve yeterli kadar vadedeli kredi vermeye yeterli planı aksattığımız» söylemiştir. Planı yapın diyen onlar, plana göre kredileri zamanında ve yeterli kadar vermeyerek planı aksattılar yine onlar.

Şimdiyecek alınan borçları iki bin yıla kadar ödülmeyecek durumdayız. Her kuşak, bir kendinden sonraki kuşağa mutlu değil, altından kalkamayacak borç bırakmaktadır. İktidarların üzüntüsü de, memleketi yönetirken, niye daha fazla borçlanamadık oluyor. İktidarda iken sıkı sıkıya borçlanmaya sarılanlar ve bunu bir marifet sayanlar iktidardan düşerken, yerine gelenlere yeniden borçlanıp borçlanmayacaklarını soruyorlar. İsmet Paşanın Ürgüplü hükümeti programı hakkında yaptığı konuşmada sorulardan biri de, yeniden borçlanmaya gidilip gidilmeyeceği idi. İktidarda iken borçlanma muhalefete geçerken borç aleyhtarı ol. Büyük kitleler borç ekonomisinin ne olduğunu, biz nasıl bir çıkmaza soktuğumu henüz anlamamışlardır. Bunun halk kitlelerine anlatılmasına da teşviri çevreler engel olmaktadır. Dört partiün desteği ile kurulan bu hükümet de, başarısına alacağı borçlara bağlamıştır. Hükümeti teşkil eden partilerin sözcükleri, CHP hükümeti bütçesini eleştirirken, borçlanmaların aleyhinde bulunmuşlar, fakat hükümeti kurduktan sonra, kurdıkları hükümetin yeniden borçlanmaya girmesini sevinçli haberler olarak halka sunmaktadırlar.

BORÇ ekonomisinde kurtulamadığımız süreç, onurlu bir dış politikaya, çekışmelerden arınmış bir iç politikaya, ülkemiz üzerinde yabancıların siyasal, ekonomik, mülki ve askeri baskısından kurtulmaya kavuşamayacağız. Türkiye'nin bütün çözüm bekleyen meseleleri borç veren bir kulübün himmetine kalmıştır. Adına konsorsiyum denilen bu kulüp borç verecek planı borçta destekleyecek, bizim dışımızdan bizim çıkarımıza bizi yönetecek ve biz de kalkınacağız. Böyle bir şey olur mu? Osmanlıların borçlanmaları sonucu imparatorluk batmıştır. Bugün dış politika ortamının dalgalanmalarından ötürü Türkiye'nin borçlanmaları sonucu batması söz konusu olamaz ama, borçlardan kurtulmadıkça rahata da eremez.

PU memleket borç üstüne borç yaptıkça kalkınmayacaktır. Kendi imkânlarını seferber edip, kendi imkânlarını milli çıkarlarımız uğruna kullanmasını becerebildiği zaman kalkınacak ve kurtulacaktır. İmkânlarımız da, yeraltı ve yerüstü kaynaklarımız ihraç ettiğimiz ve içinde kullanamadığımız lüzumsuzdur. Petrolümüzün ve madenlerimizin milli çıkarlarımıza uygun olarak düzenlenmesi zorunludur. Milli petrol bu milletin malı olacaktır. Milli petrol üzerinde yabancı sermaye araçlarının kumar oynamasına (dur) deneyecektir. Milli madenlerin yabancılara peskeş çekilmesine engel olunacaktır. İsmet Paşa iktidardan ayrılırken Ürgüplü Hükümetine, «Dışarının, madenlerimizin milli çıkarlarımıza aykırı biçimde sömürülmesine yönelecek teşebbüslerle karşı çok dikkatli bulunma» ve «yerli petrolün korunması ve petrol fiyatlarının indirilmesi amacı ile girişilmiş teşebbüsleri sürdürme» ögüdünü iki kanbul olarak bırakmıştır. Yeni hükümet bu ilk kamburden kurtulabildiği oranda başarılı olacaktır. Hükümet kanatları içinde, bütçe tenkidî sırasıda milli petrolü den ve milli madenlerden yana sözler söyleyenler, bu sözleri hatırlayıp hükümeti kendi düşündükleri istikamete zorlamadıkları. Geçen iktidar döneminde kapmış olduğumuz petrol imtiyazlarının yükü altından nasıl kalkıyorsa, yarın vereceğimiz maden imtiyazlarının yükü altından nasıl kalkıyorsa, kompradorları pusudadırlar ve madenlerimiz gözlerini dikmişlerdir. Hükümet içindeki milliyetçi ve yutseverlerin uyandırmaları bunun için gereklidir.

TURKIYE üzerinde etkisiz sürdürmek istiyen yabancıların ve dış kuvvetlerin, şimdiden eğmen çevrelerle pazarlık halinde buldukları kulağımıza geliyor. Yalnız bu pazarlığın uygulanmasına seçimlerden önce mi, seçimlerden sonra mı girişilmiş konusunda tereddütleri vardır. Milletlerarası sömürücü kapitalist kompradorlarla işbirlikçiler henüz planlarını uygulamaya saatinin tayininde kararsızdırlar. Bu da ülkemizde milli çıkarlarımıza karşı uyandırdıkları çevreleri var oluşturan ötürüdür. Şimdi mesele bu uyandırdığı çevreli sürdürmeye gelmiştir. Borçlanma planı şif, şimdiki «netsek de, bu uyandırdığı çevreli sürdürülecek» planları düzenlemek istemektedir. Vaktiyile, komünist karalaması ile uyandırdığı çevre sürdürülebiyordu. Bugün bu karalama yetmediği içindir ki, başka usuller ve çareler aranmaktadır.

Mehmed Kemal

liyet gazetesinin yazdığına göre, gündemde, geçmiş iktidarın iltifat etmediği anormal teklifler var. Bunlardan biri, tarım ürünleri ithalat, imalat ve ticaretinin önemli bir kısmının Ziraat Donatım Kurumu eliyle yapılmasını öngören kanun teklifinin önlenmesiyle ilgili. Başka bir teklif devlet teşebbüslerinin İşverenler Konfederasyonu na üye yapılması şeklinde.

Devlet teşebbüsünü, özel teşebbüs emrine verme anlamına gelen bu gülünç talep, Türkiye'den gereken cevabı almıştır. Türk-İş geçen hafta yayınladığı bir bildiri ile, İşverenlerin talebine siddetle karşı koydu, «İşveren Sendikaları Konfederasyonu başkanının yeni hükümeti henimselmeye çalıştığı bu görüş, dünyanın hiç bir yerinde eşine rastlanılmayacak bir devlet anlayışının korkunç bir tezahürüdür. Devlet, patronluk da yapsa, tarafsız kalmak ve şahıs ve zümre çıkarlarına âlet olmamak durumundadır. Kocatopçu ise, devleti açıkça patronların devleti haline getirmek istemektedir! İktisadi devlet teşebbüslerinin, başında bulunduğu teşebbüle katılmasını sağlayarak, Kocatopçu, devletin sosyal politikasını çizmek ve yürütmek iddiasındadır. Bu cüretkâr iddia, Anayasamızın sosyal devlet anlayışına tamamen aykırıdır. Kaldı ki bu teklifi (devletin yüksek ücret ödemesi, bizi güç durumda bırakıyor, devlet de ücretleri düşük seviyede tutmalıdır) görüşünü savunan İşverenlerin temsilcisi yapmaktadır. Ücretlerini, devlet teşebbüsü ücretleri seviyesine çıkaracak yerde, bunun aksini isteyen ü-

Şahap Kocatopçu Devlet parasıyla özelliği

zel teşebbüsün, bu teklifle Türk işçisine nasıl tertipler hazırladığı ortadadır.

Kocatopçunun bir maksadı da, yeter sayıda üye bulunmadığı için maddi sıkıntı çeken teşkilatını, devlet teşebbüslerinin ödeyecekleri giriş paraları ve aldıkları takviyedir. İşverenler Konfederasyonu Başkanı, devlet fonlarıyla özel İşveren temsilciliği yapma sevdasında. Türk işçisi, devlet teşebbüslerini, özel çıkarlarına yağma ettirmek isteyenleri hüsuna uğrattacaktır.»

İşçilerin kesinlikle karşı çıktığı bu görülmemiş teklifi, ne

kadar özel teşebbüsçü olursa olsun, hükümetin reddetmesi gerekir.

Tarım âletleri meselesinde de durum aynıdır. Tarım âletleri ithalat, imalat ve ticaretinde devletçiliğe gidilmesi, çiftçinin teşekkülü olan Türkiye Ziraat Odaları Birliği tarafından çok haklı gerekçelerle istenmektedir. Ziraat Odaları, özel firmaların çiftçiyi nasıl insafsızca sömürdüklerini kesin delillerle ortaya koymuştur: «Risk üstlenmesi bahis konusu olmayan bir zümrenin üretici çiftçiyi sömürerek bir traktörde normal yılın 25 kâr dışı ek 10-11 bin, bir biçerdöğerde 30-40 bine yaklaşan fahiş kârlar elde etmesinin savunulacak bir tarafı olmadığı açıktır. Bugün memleketimizde montajı yapılan traktörlerin satış fiyatları, mamul ithal traktörleri fiyatlarına nispetle 10-15 bin lira artış kaydetmiş bulunmaktadır. 1964 programında 6 bin adet traktör tüketimi derhis edilmesine rağmen, fiilen 10 bin adet traktör tüketilmiştir. Bu durumda çiftçi vatandaşlarımız, her traktörde fazladan 10 bin lira ödeme esas üzerinden tükettikleri 10 bin traktör için 100 milyon lira fahiş fiyat farkı ödemişlerdir. İthalatçıya 89 bin 600 liraya mal olan 7 bin dolarlık bir biçerdöğere, perakende 130-150 bin liraya satılıyor, ithalatçı bir biçerdöğerden 45-50 bin lira para kazanmaktadır.»

İşte özel sektör temsilcileri, bakanlardan çiftçinin ezilmesini pahasına böyle bir sömürmenin devamını istemekte dirler!

Memurlara

Müjde!

Devlet personelinin maaş ve ücretlerinin miktarı konusunda bir hüküm getirmeyen Personel Kanunu tasarısının bu büyük eksikliğini tamamlanması niha yet kararlaştırıldı. Tasarıya eklenecek bir hükümle, devlet personelinin asgari ücreti tesbit edilecek. Tasarıda yer alan endeks usulüne göre, bütün devlet personelinin alacağı ücret, asgari ücrete dayanarak hesaplanabilecektir. Odacı v.s. gibi müdahhmedler ile büro personeli için iki ayrı asgari ücret tesbiti düşünülmektedir. Odacılar v.s. için ölçü şimdiki kadar imzalanmış toplu sözleşmelerdeki asgari ücretlerin ortalamasıdır. Büro personeli için ise, toplu sözleşmelerdeki kalıfve işçi ücreti ortalaması alınmaktadır.

Memur ücretlerinin, işçi ücretlerinin hayli altında kaldığı düşünülürse, bu ölçüler devlet personeli ücretlerinde önemli artışlara yol açabilecektir. Tabii ki her zaman olduğu gibi bütçe imkansızlıkları öne sürülmezse..

Türkiyede artık gelenek olmuştur: Milyarları aşan vergi kaçakçılığı önlemeye cesaret edemeyen, toprak ve sermaye ağlarını vergilendiremeyen iktidarlar, bütçe yetersizliklerini ıleri sürüp ömbilince devlet personelinin sefalet ücretleriye yaşamaya mahkûm ederler. Bu gelenekli kırılması için, memurların da bir an önce teşkilatlanması gereklidir.

Prof. Tinbergen, yeni Hükümet'e yaranamadı!

Menderes devrinde beri Türk hükümetinin müşavirliğini yapan Prof. Tinbergen, eski ve yeni hükümetleri incitmeden, iyimser bir eda ile planı savunmak için elliden geleni yaptığı sa da, başari sağlayamadı. Yeni hükümet, müşavirinden memnun kalmadı. İlk sürüşme, Cumhuriyetin bir haberi dolayısıyla çıktı. Gazetede, «Prof. Tinbergene Türkiye'deki iktidar değişikliğinin planlama çalışmalarına etkiye bulunmayacağına dair bilgi ve teminat verilecektir» deniliyordu. Bu ne demekti?

Tinbergen, Ankara'da birkaç gün süren planlama çalışmalarında, teknisyenlere karşı çok nazik ve anlayışlı davrandı. Plan uygulaması konusunda, DPT nin rolünün sıfır olduğunu anladığı halde, ısrar etmedi.

Prof. Tinbergen Yaranamadı

Plan hazırlıkları için zorunlu araştırmaların büyük çoğunluğuna el sürülmesini görmezlikten geldi. Eğitim konusunda, «Eğitim işleri iyi gitmiyor» demekle yetindi.

Tinbergen, 120 dakika süren basın toplantısında da politikacılar rencide edecek bir şey söylemekten kaçındı: «Yeni hükümet hakkında lütfen bana sormayınız. Bu konu Türkiye'nin bir iç meselesidir» diyordu. Planın öngördüğü toprak reformu için, «Toprak reformu konusu yeni hükümetin tutumuna bağlıdır» görüşünü savunuyordu.

Tinbergen, plan uygulaması konusunda da iyimser sözler söyledi: Kalkınma hızı hesaplanırken, tarımdaki hava şartları dolayısıyla olan dalgalanmalar hesaba katılmamalıydı. 1963 te yüzde 7,5 kalkınma hızı; tarım dışı iyi hava şartları yüzünden mahsulün bol oluşunun sonucuydu. Eğer tarım üretimi, plan da öngördüğü gibi yüzde 4 oranında artsaydı, 1963 ve 1964 te kalkınma hızı yüzde 6,2 olacaktı. Müşavire göre, «Bu hiç de fena bir sonuç değildi.» Yüzde 7 nin sağlanamaması, «Konsorsiyum kredilerinin gecikmesi, yatırımların tam uygulanması yüzünden» olmuştu. Tinbergen'in bu iyimserliği karşısında bir gazeteci dayanarak «Basın toplantısından edindiğimiz intiba, sayın profesörün iyimser olduğudur, ya da profesör işleri oluruna bırakmıştır. Yüzde 7 lik hızın gerçekleştirilmeceği intiba uyanmıştır. Bu intibamız doğru mudur?» sorusunu sordu. Tinbergen'in cevabı şu oldu: «Bu intiba doğru değildir. Yüzde 7 lik hızın gerçekleştirilmesi fikrine bağlıyım. Halkınas olmanın gerektirdiği, yapılanları unutmamamız lazımdır. Ancak ne ben, ne de planıncılar yapılanlarla tatmin edilmiş değiliz. Yüzde 7 ile yüzde 6 arasındaki farkı daima gözönünde bulunduruyoruz. Ancak yüzde 6 az değildir.»

Ne var ki Tinbergen'in planı savunurken eski hükümetin başarısını savunan duruma düşmesi, Demirel ve Alican'ın hoşuna gitmedi. Yeni ekibin iki iktisatçı lideri, kalkınma hızının yüzde 6,2 nin çok altında olduğunu ileri sürdüler. Alican, gerçek kalkınma hızının yüzde 3 civarında olduğunu söyledi. Demirel, yüzde 3,9 rakamını verdi. Öyle görünür ki, yeni ekibi bin verdiği rakamlar gerçeğe daha yakındır. Esasen Devlet Planlama Teşkilatı da hesaplarını, 1964 te yüzde 4 bir kalkınma hızı olduğuna göre yapmak tadır. Ne var ki istenen kalkınma hızına ulaşamamamızın önemli sebeplerinden biri, vergi reformu yoluyla yatırımların artırılması içinde gevşek davranılmamasıdır...

CHP İktidarı, yarım yamalak da olsa devlet gelirlerini arttırmayı denemistir. Yeni ekip ise muhalefette, devlet gelirlerinin arttırılmasına şiddetle karşı koymuş, gelirleri azaltıcı tekliflerle ortaya çıkmıştır. İktidara

Memecasını bulur.»

Faruk Karam bundan sonra petrol fiyatlarının indirilip indirilemeyeceğine temas etti ve son olarak yapılan yüzde on oranında indirimden başka bir indirim söz konusu olmayacağını belirtti: «Demirperde gerisi'nin petrol müstahsil memleketleri — Rusya ve Rumanya — çok düşük fiyatlarla Türkiye'ye petrol satabilirler. Ne var ki bu memleketlerde petrol fiyatlarını tayin eden hür piyasasının şartları değil on on beş kişilik komünist partileri pre zidyumlardır. Bugün politik gayelerle sava üç yerine bir buçuktan petrol satarlar. Yarın politik nüfuzlarına aldıkları sen, petrolü üçten almaya zorlarlar. Bunun acı misali Rusyanın peyklarine sattığı petrol mamullerinin evvelki ve şimdiki fiyatları, cın karşılaştırılmasında ortaya çıkar.»

Faruk Karam konuşmasını bitirdikten sonra kendisine sorular yöneltilmesini bilhassa istedi. Soruların sorularını en ilginçiydi: «Şimdiki TPAO'nun bütçesinin dağıtılmakla yetinen talebe, yarın öbür gün efendim, ellerinde taşlar. İla şirketimizin önünde birlikle, ler mi? Buna karşı nasıl hareket edilecektir?» Bu soruyu Faruk Karam şöyle cevapladı: «İstikrarsız hükümetlerin bulunduğu memleketlerde böyle hadiseler her zaman olabilir.»

Hükümet ve Özel Sektör

YÖN'ün satışı çıktığı gün, Bakanlar, özel sektör temsilcileriyle toplantı yapacaklar. Mil

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında iktisaden hâlâ geri kalmış bir ülke olan Türkiye'de, uzun yıllar su altında tutulmuş ve çözümlenmemiş sorunlar artık su yüzüne çıkmaktadır.

Bütün geri kalmış ülkelerde, aynı öz ve biçimde olmamakla beraber, kaba çizgileriyle ortak noktaları olan bir sorunlar dizisi kendini açığa vurmaktadır. Az gelişmiş ülkelerin halkları, sorunlarının bilincine vararak, kendilerini sömürönlere ve bir takım gerçekleri hasıratlı etmeye çalışanlara karşı seslerini yükseltmektedirler.

Gerçek kalmış ülkelerin yapısını belirleyen başlıca unsurlar, dış ticaretle uğraşan ve emperyalizmin ajanlığını yapan kökü dışarda zümreler ile feodalitenin, hâkim sınıf niteliğine sahip olmalarıdır.

Emperyalizm iktisaden geri kalmış ülkelerin hayat damarlarını kemiren büyük sömürücü güçtür. Yüzyılımızda emperyalizm, sömürgeci karakterini (asker kuvveti ile bir memleketi işgal edip sömürge yapmak) daha değişik ve göze batmıyacak bir biçime büründürmüştür. Silâh gücü ile çıkarılmaları korumak yerine, para ve dolar yardımı ile menfaatlerini korumak yolunu seçmiştir. Sömürönlere ülke açısından bu tutum daha az masraflı ve daha kârlıdır. Bu dolaylı sömürme, halkın sömürme olayını görebilmesini güçleştirir. Emperyalizm, böylece perde arkasından oynattığı kuklalarla, az gelişmiş ülkeyi eskisi gibi yönetir. Kuklalar, o ülkedeki insanları o'dukları için, oynanan oyunun anlaşılması zorlaşır. Ama emperyalizm, kârlar tehlikeye girince, açık müdahalelerden de kaçınmaz. Brezilya'da yabancı petrol şirketlerinin devletleştirilmesi, bir hükümet darbesiyle cezalandırılmıştır. İran'da aynı yönde bir davranış, Musaddık'ı hücreye göndermeye yetmiştir. Kongo'da maden şirketlerine karşı girişilen millileştirme hareketi, başlanılmıyacak suçlardan sayılarak önder Lumumba katledilmiş ve Kongo, beyaz kasapların Yirminci yüzyıl arenasına haline gelivermiştir. Pakistan'da yabancı ülkelerin çıkarılmaları yana olan muhalefete para yardımı yapılmasının, Vietnam'da ardi arası kesilmeyen askerî darbelerin ortaya koyduğu gerçek, günümüzde Prometheus-Zeus çatışmasının hâlâ sürüp gitmekte olduğunu göstermektedir. Fakat emperyalizmin sömürge düzenini sürdürme yönündeki bütün çabalarına rağmen, az gelişmiş ülke halkları, sömürölmenin, aldatılmanın, kendinden yana olmayanların, çıkarıcıların kimler olduğunu anlayabilecek bir ortama gelmektedirler. Millî bağımsızlık, emperyalizme

Emperyalizm ve Gençlik

Ahmet Gürüz Ketenci

(TMTF Genel Başkanı)

savaş, sömürönlere yok edilmesi, haysiyetli ve insanca yaşamak istekleri geniş ölçüde kendini dışarıya vurmaktadır.

TÜRKİYE'DE DURUM

Yukarıda sözünü ettiğimiz olumlu, ya da olumsuz gelişmeler, Türkiye'de de bütünüyle geçerlikte bulunmaktadır. Ulusal bağımsızlığı bütün az gelişmiş ülkelerden önce isteyen, uyanık ülkelere önder olan Türkiye'de durum, eskiden beri süregelen, giderek çözümlere yaklaşan bir ortamı doğurmuştur. Ulusal bağımsızlık savaşında Atatürk'ün «Bizi mahvetmek isteyen emperyalizme ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı...» sözleri, Türkiye'nin kaderini belirleyen bir ilke olmuştur. O zamanlar yabancı şirketler, istilacı devletler bu parolanın gücü ile direnen bir Türkiye karşısında geri çekilme zorunda kalmışlardır. Fakat daha sonra, emperyalizmin iç ortakları ile kökü dışarıda kuruluşların çabaları birleşince, bu ilkedeki git-tikçe uzaklaşmış ve Türkiye'ye çağımızın gelişine aykırı bir tutuma zorlanmıştır.

GENÇLİK VE POLİTİKA

Son olaylar karşısında durum açık olarak ortaya koyan bir bildiri yayınladık. Bu davranışımız aydınlar ve devrimci kuruluşlar tarafından olumlu karşılandı. Bildirilene olumsuz tepki ise her ilerici davranışta olduğu gibi sömürönlere çevrelerden geldi. Yönetilen saldırıların başlıca bir kısmı güvenilir bilgiye dayanmayan modası geçmiş damgaların ötesine geçemedi. Türkiye'de kimlerin halktan

yana olduğu, kimlerin ülkede gerçekten olumlu şeyler yapılmasını istediği gün geçtikçe daha açık olarak ortaya çıkmaktadır. Gençlik kuruluşlarının teneccillerini belgeleriyle dayanan gerçekleri dile getirdikleri için suçlamak her şeyi bilir geçinen ve çıkarıcı azınlığın savunuculuğunu yapanlar için yadırganıyacak bir davranıştır. Gençlik falan ya da filân partinin sempatisine değildir. Gençlik komünist propagandasına aldandığı bir yığın da değildir. Ama halka karşı olanlar karşılığında gençliği bulacaklardır. Halkın bilgisizliğinden faydalanarak uyusturmuş gençlik politikaya karışmamalıdır, derslerine çalışmalıdır gibi ağızlarla durumu geçiştiremeyeceklerdir. Bugün Türkiye'de her Türk gençliğin ödevlerini ve sorumluluklarını neler olduğunu iyi bilmektir. Bu ödev ve sorumluluk bilinci onu vatanın daha özgür daha uygar bir ülke olmasını istemeğe itelecektir. Bugün Türk Gençliğin bir kitap faresi olmaktan çok fazla bir şeydir. Geleceğin endişesini taşıyan uluslar bütün umutlarını yetişen genç kuşakların iyi eğitimine geniş görüşlü bilimsel sorumluluk taşıyan kişiler olmasına bağlarlar. İyi yetişmeğe istemek halktan yavaş olmak sorunları anlayıp onları yansıtmak politikanın üstünde olan şeylerdir. Bu davranışlar her hangi bir suçlandırmaya konu olamazlar. Kürsüde öğrencilerine falan ülkenin sosyal yapısını anlatan ve bu sosyal yapıdaki aksaklıkları giderme çarelerini gösteren hoca nasıl politika yapmıyorsa gençliğin sorunları üzerine eğilmesi onların bilincine ulaşmaya çabalaması politikanın dar sınırları ile sınırlandırılmaz. Gençlik falan ya da filân partinin sözcülüğünü yaptığı anda bu dar politikanın içine düşmüş demektir. Oysa öğrenci kuruluşlarının güzüğünde böylesine bir davranış yasaklanmıştır. Kal di ki, Türk gençliğin bu türden birleşmiş bir politikaya ihtiyacı yoktur ve olmayacaktır. Bugün gençliğin tedirgin eden ona rahat çalışma özgür araştırma olanağı vermeyen sorunları vardır. Bunlara eğilmek Atatürk ilkelere savunuculuğunu yapmak, halktaç yana olmak bir politika değil, bir ödevdir. Bu ödevi yerine getirmeğe çalışanları suçlamaya onlara engel olmağa hiçbir çıkarıcı zümrenin gücü yetmeyecektir. Bu kısır çabaya emek verenler karşılığında bilimsel, uyanık, ne istediğini bilen sorumluluk duygusu taşıyan Türk gençliğini bulacaklardır. Gençlik kendisini yetiştiren halktan yana olmakta, Atatürk ilkelere sözle değil davranışları ile korumakla gerçek ödevini yaptığı inancındadır.

gelince, devlet gelirlerini azaltıcı teklifler getirmenin imkân-ı bulunmadığına göre Maliye Bakanı, servet beyanı ve tasarruf bonolarının kaldırılması gibi vadelerini unutturmak için «Efendim vergi reformu yapacağız. Komisyonlar kuracağız. Uzmanlar inceleyecek» gibi «komisyone havale» yoluna gitmiştir.

Kalkınma hızını az bulanların, Tinbergen'i tenkit ederken kalkınma hızını arttırıcı reform tedbirlerini de açıklamaları gerekir.

Toprak Reformu Açık Oturumu

Ankarada düzenlenen toprak reformu açık oturumuna Muammer Aksoy, Turhan Feyzioğlu, Mustafa Kepir, Zeyyad Kocamemi ve Doğan Avcıoğlu katıldı. Kepir, partis CKMP'nin toprak reformundaki yanını olduğunu belirtti. YTP'li Zeyyad Kocamemi ise tam bir toprak a. Eşi ağızla oknuşt ve reformun çiftçiyi perişan edeceğini ileri sürdü. Feyzioğlu, toprak reformu nun zorunluğunu anlattı ve yeni tasarının kanunlaşması için her türlü çabayı göstereceğini ileri sürdü. Doğan Avcıoğlu, Feyzioğlu'nun tasarının Karma Komisyonunda görüşülmesi için bir «tekriri müzakere» talebinde bulunmasını istedi. Tasarının reddinde CHP, ye mensup toprak ağalarının sorumluluğu üzerinde durarak, mevcut CHP teşkilatıyla toprak reformu davasının yürütülemediğini açıkladı. Muammer Aksoy da CHP'nin sosyal yapısı meselesini ele aldı: «İyimser adamımdır, ama sosyal adaletin bu kadrolarla gerçekleştirilebileceği konusunda kötümserim. CHP, bu kadrosuyla sosyal adaleti ve toprak reformunu gerçekleştiremez. Bu partinin en üst kademelerinde, yabancı çıkarların sözcülüğünü yapanlar vardır. Bu partinin Kurultayında, toprak reformu isteyenlerin komünist olduğu propagandası yapılmıştır. Toprak reformunu isteyen bir parti, önce kendine çeki düzen vermelidir.»

Madenler Millileştirilmeli!

Geçen haftanın sonlarına doğru bir basın toplantısı düzenleyen Türkiye Maden İşçileri Federasyonu Kemal Özer, madenlerin millileştirilmesini istedi. «Yoğurdun sade kaymağı-

ni yiyen» özel işverenler, yeraltı servetimizi ziyan ediyorlardı. Millî servetin yok edilmesi pahasına kolay ve çabuk kazanç peşinde koşan işverenler, «üretimi kolay çevherleri yer yüzüne çıkarmakla yetinmekte, geri kalan madenleri havayla temas ederek yanmaya terk etmekte ya da bir daha yeryüzüne çıkarılması imkânsız halde bırakmaktaydı.»

Sözlerini, «Bizden sonra gelecek kuşaklar, millî servetlerimizi yok ettiğimiz için bizi lanetle anacaklardır» diye tamamlayan Federasyon Başkanı, Maden İş kolunda, işçilerimizin de madenlerimizden farkı: muamele görmediklerini rakamlarla açıkladı: 1961-63 devresinde, madenlerde 41 bin 992 iş kazası omluşt. Bu kazalarda 619 kişi can vermiş, 2337 kişi de bir daha çalışamayacak şekilde sakatlanmıştı. Bu rakamlar karşısında eski Sanayi Bakanı Çelikbaş «Durum, hükümetin yüzkarasıdır» demiş, ama yüzkarasını silmek için bir çaba gösterilmemiştir.

İşçilere birçok işyerinde ücret de ödenmiyordu. Tavşanlı'daki «Orkolimite»in işçilerine 179 bin lira borcu vardı. Gediz Simav'daki simli kurşun madeninde 5 aydır ücret ödenmemiştir. İşverenin işçilere borcu 470

Muammer Aksoy
«CHP de reform yapamaz»

bin liraydı. İşverenler ise Yapı ve Kredi Bankası, Türk Ticaret Bankası ve Sanayi Bankası idi. İşçilerin alacağı Federasyonca istenmiş, fakat sadece Yapı Kredi cevap vermiş, o da «Biz hissedarız. Müdürlük Kurulu karşı, biz karışamayız» demmiştir. Hekimhan'da «Biller» işvereni iki yıldır ücret vermiyor du. Bursa'da Develikonagında üç linyit işletmesi, ücret ödeme sinin durdurmuştu!

Federasyon yöneticileri basına açıkladıkları bu gerçekleri, Çalışma Bakanı Çağlayangil'e de duyurdular. Çağlayangil, Türkiye'nin en büyük işçi kuru luşlarından biri olan federasyon yöneticilerine hak verdi, özel teşebbüsün millî serveti zilyan ettiğini söyledi ve Maden Kanununun eksiksiz uygulanacağını bildirdi. 6309 sayılı Maden Kanununun 93, 94 ve 95. maddeleri, işletme ruhsatlarının geri alınmasını öngörmekte dir. Maden mülkiyeti devlete ait olduğuna göre, işletme ruhsatlarının geri alınmasıyla maden ler devletleştirilmiş olacaktır.

Kemal Özer, bir kapitülasyon kanunu olan yeni Mr. Ely tasarısı hakkında da su demeci verdi: «Basına intikal eden haberlere göre, Mr. Ely tarafından düzenlenen tasarı, yabancı şirketlere imtiyazlar tanıyor mu, biz Zonguldakta yabancı imtiyazların açısını çekmiş in sanlarız. Bu memleketin kapitülasyon kanunlarını çoğaltması değil, ortadan tamamen kaldırılması gerekmektedir.»

Aynı gün Adalet Bakanı İrfan Baran da, kendisinin ve partisinin petrol sanayii ile devrim - çeliğin devletleştirilmesi kararında olduğunu açıkladı. Bakan, ağır sanayinin, başka devletlerin kontrolünde olmasının memleket aleyhinde sonuçlar vereceğini hatırlatarak suçları söyledi: «Kıbrıs buhranı sırasında Amerikan petrol şirketleri, Türk uçaklarına petrol vermek istemediler. Bu da gösteriyor ki devletleştirme fikri zorunlu ve lüzumludur.»

Üniversitede açık oturum düşmanlığı

Bu hafta Çarşamba günü Orta Doğu Teknik Üniversitesinde «arşın cereyanları» konulu bir açık oturum yapılacaktır. Oturuma

Kemal Kurdaş
«Hemşerim, yasaklı.»

Muammer Aksoy, Sadun, Aren, Ahmet Yıldız, Gökhan Evliyaoğlu ve Fevzi Tevetoğlu katılacaklardır. Ne var ki Rektör Kemal Kurdaş, böyle bir oturum yapılmasına endişeye düştü. Oturumun yapılmasını önlemeye çalıştı. Oturuma nihayet, Orta Doğu Teknik Üniversitesinin öğrencilerinin katılımı şartıyla müsaade etti. Fakat haber duyuldu. Ankara Üniversitesi öğrencileri, Menderes devrinde bile görülmemiş bu yasağa rağmen açık oturumu izlemeyi kararlaştırdılar. Bunun üzerine Rektör, oturumu iptal ettirdi. İptal kararını bir «tehir» şeklinde kamuoyuna duyurma işi de Öğrenci Birliğine düştü. Halbuki oturumu tehirleyen «İdari İlimler Öğrenci Derneği» idi.

İptal kararı, oturuma çağırılan profesörlerden bical pek şaşırtdı. İptal kararından haberi olmayan profesör, daha biraz önce Kurdaş ile konuşmuş, ona öğrencilerin açık oturuma girmesinin engelleyen bir davranışın Menderes devrinde bile görülmediğini nazikâne anlatmıştı. Rektör, oturum çoktan iptal edildiği halde, «iptali düşünüyorum» diyerek durumu kurtarmaya çalışmıştı.

Ankara Hukuk Fakültesi Dekanı ise, doğrusu, biraz daha müsamahakardı. Oturumları iptal yerine, konuşuculara seçiminde müdahalede bulunmakla yetiniyordu.

«Türkiyede yabancı sermaye» konulu bir açık oturumda Besim Üstünel ile Sadun Aren'in konuşmasına güçlüklerle rıza göstermiş. Doğan Avcıoğlu'nun konuşmasını ise kesinlikle veto etmişti!

Bu sayın Üniversite yöneticileri ne hatırlatalım ki, «barış» konusunda bir konferans serisinin iptali üzerine, faşist İspanyada bile bütün üniversite ayaklanmıştı. Türkiye'de Üniversiteler, herhalde faşist İspanya Üniversitelerinden daha az haysiyetli değildir.

Enosis ve Amerika

Bursa CHP Merkez İlçe kongresinde konuşan eski Millî Eğitim Bakanı İbrahim Öktem, Kıbrıs konusunda şu sözleri söyledi: «Bir memleketin peyri olmaktan kurtularak müstakil bir politikaya sahip olmanın inancını taşıyoruz. Kıbrıs davasında bizim karşımıza çıkan Amerika, zaman zaman ve gizli gizli Enosis'i desteklemiştir. Rusya'nın görüşümüzü desteklemesi üzerine bu büyük dostumuz hizaya gelmiştir. Bundan sonra da müstakil bir politikanın memleketi hayırlı olacağına inanıyoruz.»

Bütün Yeni Yayınları Özellikle Toplumcu Yayınları

Ve Bütün Klâsik, Modern Plâkaları

DEVİRİM KİTABEVİ'nde

bulabilirsiniz

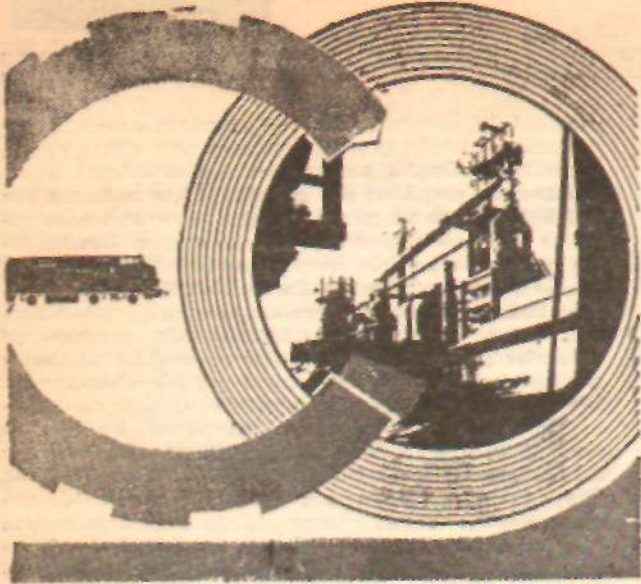
Taşradan Ödemeli Sipariş kabul edilir. 20 Liradan aşağı siparişlerde Posta pulu gönderilmesi rica olunur.

ADRES: Devrim Kitabevi Bayındır Sok.

No. 36/B.

Yenişehir - ANKARA

(Yön: 025)

Sanayileşmemiz nasıl baltalanıyor

Kalkınma yolunun sanayiden geçtiği kesinlikle anlaşılmıştır. Emperyalist ülkeler, artık sanayileşmeden vazgeçin diyemezler. Ama bu, onların sanayileşmeyi önlemek için yeni aldatmacalarla ortaya çıkmalarına engel değildir. Aldatmaca, büyük sanayi yerine, küçük sanayi kurulmasını teşvik şeklinde olmaktadır. Halbuki küçük sanayi ile kalkınmak ve sosyal değişmeyi gerçekleştirmek imkânsızdır. Şehir plâncısı Yüksek Mühendis İhan Tekeli, Türkiye'mizin geri kalmasını isteyenlerin giriştikleri bu yeni oyunu açıklamaktadır.

KALKINMADA BÜYÜK SANAYİ ZORUNU

Kalkınma genellikle ulusal gelirin artması olarak tanımlanır. Bu genel tanım izlenecek politika düzeyindeki kararlarda hataya düşülmeyecek yol açmaktadır.

Bu genel tanımın tamamlanabilmesi için, bazı başka kavramların da tanıma katılması gerekir.

a) Prodüktivite artışı:

Ekonomik gelişmede sermayenin her zaman ön plânda gösterilmeye çalışılmasına karşılık, sanayi devriminin temel nedeni teknik gelişme olmuştur.

Teknik birikimin temel ölçüsü ise prodüktivitedir.

b) Sosyal değişme hızı:

Sosyal değişme geleneksel (feodal) üretim düzeni ve bunun kurduğu sosyal ilişkilerden modern endüstriyel üretim düzenine ve bunun kurduğu sosyal ilişkilere geçiş hızıdır.

c) Toplam imalat sanayisindeki üretim miktarı artışı:

Gelişmede önemli olan, elde edilen gelirin değil, üretilen mamül miktarının dengeli artmasıdır. Burada, bu üçüncü kavramın gerekli olduğunu göstermek için zengin petrol kaynakları olan Suudi Arabistan gibi ülkeleri alalım. Suudi Arabistanda endüstriyel mamüller gelişmemiştir. Buna karşılık petrolden büyük gelir elde edilmektedir. Toplam üretiminde dengeli bir artış olmadığı için petrol kaynakları tükenince ülkede bir gelişme görülmiyecektir. Ancak, gerçek kalkınma ulusal gelir artışını sağlayacak tedbirlerin, veri-

len diğer 3 kriterin de gerçekleştirilmesine bağlıdır.

KÜÇÜK SANAYİ İLE KALKINMA OLMAZ

Sanayi Devriminden önceki devrede büyük sanayi kavramı yoktu. Ancak, evlerdeki küçük yapım yerleri ile Onaltıncı Yüzyılda İngilterede 100 tezgâh çalıştırılan büyüklükte evden ayrı yapım yerleri vardı. Bunların özelliği, daha çok emek, daha az makine ve gereç kullanmaları, düşük prodüktivite ve düşük ücrettir.

Teknolojik gelişmede, başka bir deyişle kullanılan enerji cinsinde bir değişme olmadan bu tip sanayide bir gelişme kaydedilmez. Bu, üretim miktarının yüzyıllarca sabit kaldığını göstermez. Teşebbüs sayısı artışıyla oranlı olarak tüketimde de bir artış görülmüştür. Ancak, işgücünün prodüktivitesi hiçbir zaman belirli bir düzeyi geçememiş, ücretler artmamış, gerek üretim, gerek tüketim düzeninde, gerekse toplumun yapısında bir değişme meydana gelmemiştir.

Ayrıca, küçük sanayi üretimi teknik organizasyon yönünden yetersizdir. Daha çok iş gücü, daha az sermaye kullanır. İşgücü prodüktivitesi küçüktür. Bu anlamda prodüktivite düşüklüğü küçük sanayinin büyük sanayiye geçiş olanağını ortadan kaldırmaktadır. Gerçekten gelişmiş ülkelerde büyük sanayi, tarım ve ticaretten gelen kapitalle doğmuştur.

Bu kısa açıklamaya göre, küçük sanayinin gerek imalat miktarı, gerek prodüktivite düzeyi, gerekse de, sosyal değişmeyi sağlama yönünden olumlu bir etkisi yoktur.

Türkiyenin bu tesislerle kalkınması isteniyor!..

SOSYAL YAPİYI BÜYÜK SANAYİ DEĞİŞTİRİR

Sanayileşme ile şehirleşme arasında çok açık bir bağlantı vardır. Şehirlerin büyümesi büyük sanayinin kurulumuna paralel olmuştur. Şehirleşme ile küçük sanayide bir azalma olmaktadır (Bak grafik 1). Grafikte görülmektedir ki 100.000 den büyük şehirlerde, küçük sanayide çalışanların büyük sanayide çalışanlara oranı % 20 iken nüfusu 10.000 olan yerleşmelerde sanayide çalışanların % 100 ü küçük sanayidedirler.

Sanayileşmenin kırsal alanlarda gerçekleşeceği görüşü yanlıştır. Gerçekleşmiş böyle bir gelişme örneği yoktur. Buna karşılık, sanayileşmenin başarısı şehirlerin hızlı gelişmesine bağlıdır. Küçük ve orta çap sanayi için şehirde üretim teknisyenleri, makine onarım evleri, banka gibi kredi kurumları, ve geniş bir işçi pazarı vardır.

Büyük fabrikalar kurulu kurulmaz şehirler sanayie işgücü veren en önemli mekanizma olarak belirirler. İyi işleme başlayan bir işçi pazarı gerekli sosyal güvenlik tedbirlerinin de merkezi hükümet organlarına getirilmesi durumunda, işçinin en uygun iş yerlerine dağılmasına ve böylece işçi gündeliklerinin miktarından aşağı düşmesine engel olur. Köyden şehre göçenlerin kendilerini sanayie bağlamaları olanağını yaratır. Böylece, iş gücü uluslararası bir norm, kişilik kazanır. Sosyal düzeyin boyutları uluslararası nitelik kazanır. Düzenin uluslararası ölçülere ulaşması anonim ilişkilerin doğuşu ve speşyalizasyonun artışı kısaca, sosyal değişimin sağlanması, ülke içinde varolan sosyal düzenden çıkarları olanlar için istenmeyen bir husustur. Özellikle büyük sanayinin çıkarları yönünden doğuşunu istemiyenler başlıca iki grupta toplanabilir.

1 — Dış ticaretle uğraşan büyük kapital sahipleri:

Ulke içi üretim olanaklarının gelişmesi, dış ticaret kazançlarını azaltacağı için bu zümre sürekli olarak sanayinin gelişmesine karşı olmuştur. Bu konuda ilginç bir örnek olarak, Ankara sanayi bölgesinin finansmanına tacirler katılmak istemediklerinden Ankara Ticaret ve Sanayi Odasından sanayicileri ayrılarak Ankara Sanayi Odasını kurmak zorunluğunu duymaları gösterilebilir.

2 — İkinci önemli topluluk, sanayileşmenin doğurduğu sosyal yapı değişikliğinden çekinenlerdir. Bunlar, büyük toprak sahipleri, bürokrasiyi hâlen denetliyen topluluklar, varolan sosyal düzen dolayısıyla elde ettikleri olanakları kaybetmek istemiyen politikacılar.

Büyük sanayi gelişmesinin doğal sonucu olarak meydana gelecek bu yapısal değişimi istemiyen ülke içi toplulukların da destek pazarlarını ve siyasal nüfuzlarını kaybetmek istemiyen yabancı ülkelerin tavsiyeleriyle hiçbir üretim artışı ve sosyal değişme meydana getirmiyen küçük sanayi teşvik tedbirlerinin alınması yolunda çabalar sarfedilmektedir.

BUYUK SANAYİ KARŞISINDA KÜÇÜK SANAYİ

1 numaralı grafikte gördüğümüz gibi, küçük sanayi şehirleşme ile azalmaktadır. 2 numaralı grafikte ise, Türkiye'de 1935 - 1960 şehirsel nüfus artışı ile dokuma sanayisinde çalışanların artışı arasında bağlantı göstermiştir. Grafikte görülmektedir ki, şehirsel nüfusu 100.000'in üstünde olan illerde küçük dokuma tezgâhlarında çok kesin bir azalma olmuştur.

Yapılan araştırmalar şehirsel gelişme ile gıda, dokuma ve taş-toprak sektörlerindeki küçük sanayinin hızla ortadan kalktığını göstermiştir. Küçük sanayi, ancak öteki sanayilerde şehirsel nüfus artışına karşı yapılabılır. Bunlar makina, onarım, metal işi yapımı, ağaç işleme, giyim sanayii gibi sektörlerde, organize olmayan çalışanların miktarında, şehirleşme ile birlikte 100.000'in üstündeki şehirlerde bir artış kaydedilmmiştir. Grafik 3 te, bu sektörler için örnek olarak ağaç işleme sanayisindeki eğilim verilmiştir. 1935-1960 arasındaki şehirli nüfus artışının olduğu yerleşmelerde küçük sanayide artmış, ancak, büyük sanayinin bulunduğu büyük şehirlerde artış görülmüştür. Küçük sanayide bile gelişme, büyük sanayideki gelişmeye bağlıdır. Küçük sanayinin tek başına geliştirilmesi kabul değildir. Sarfedilen emek boşa gitmiş olur.

GERİ KALMIŞ ÜLKELERDE KÜÇÜK SANAYİ

İşte, geri kalmış ülkelerdeki küçük sanayi

Çocuk işçiliği: Sosyal güvenlik yokluğu...

İLHAN TEKELİ

Yüksek Mühendis ve Şehir Plâncısı

ile gelişmiş ülkelerdeki küçük sanayi sektörü bu noktada ortaya çıkmaktadır. Örneğin, Amerikada bile, işletmelerin % 75'inin küçük sanayi olduğu öne sürülmektedir. Yalnızca bu işletmeler büyük sızal teşebbüslerin yanı sıra geri kalmış ülkelerde geliştirilmek istenen küçük sanayi ile aynı fonksiyonları taşımamaktadırlar. Bunlar gerçekte büyük sanayilerdir.

Örneğin, bugünkü Londra ekmeği şirketinin büyük kapitali ve son derece merkezleşmiş yönetimi olduğu halde ve bütün pazar denetimine karşılık, büyük şehre yayılmış şubeleri vardır. Geri kalmış ülkelerdeki küçük sanayi ise gelenekseldir. Ve büyük sanayi çevresinde hiçbir kümelenme görülmez.

Bu küçük sanayi kolunun geliştirilmesinde başarıya ulaşmak, sanayii tek tek teşvik ederek değil, bunları organize edebilecek büyük sanayinin kurulması ile mümkündür. Bu durumda, üretimin artışı sağlanabilir. Yalnız, şimdiye dek Türkiye'ye ve diğer geri kalmış ülkelere yapılan tavsiyeler ters yönde olmuştur.

SANAYİ SİTELERİ ALDATMACASI

Geride kalmış ülkelere sanayileşmeyi önlemek tavsiyelerde bulunulması yeni değildir. Hatta gelişmiş ülkeler az gelişmiş ülkelerin sanayileşmesini önlemek için özel kurumlar geliştirmişlerdir. Bu konuda ilk teşebbüs, ülkelerin karşılaştırılmalı maliyet kuramıdır. Bu kurama göre, her ülke en ucuz üretilen maddeyi üretir ve fazlasını satar, karşılığında daha pahalıya üreteceği malları ithal eder. Buna göre geri kalmış ülkelere yüzlerce boyu ihtisaslaştıkları tarımsal maddeleri ihraç ederler, karşılığında sanayileşmiş ülkelerin doymuş pazarlarında alıcı bulamayan sanayi mamullerini alırlar demektir.

İhraç edilecek miktar gelişmiş ülkelerin iktisadi durumlarına bağlıdır. Bu miktarı geri kalmış ülke tayın edemez ve doayısıyla hem madde ve tarımsal ürün fiyatları geri kalmış ülkeler aleyhine düşer ve büyük dalgalanmalar gösterir. Bu kurama ilk reddeden ülkeler Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya olmuş ve hızla sanayileşmişlerdir. Keskin sanayileşmelerinden sonradır ki, bu kurama onlar da benimsemişlerdir.

Uzun yıllar buna benzer çeşitli tavsiyelerle uyutulmuş olan geri kalmış ülkeler, kesin olarak sanayileşmenin zorunluğunu anlamışlardır. Artık, eskisi gibi aldatılmaları, yeni aldatmacalara ihtiyaç vardır.

Aldatma, artık sanayileşmeye geçiş yollarında olmaktadır. Son yıllarda küçük sanayiler konusunda geri kalmış ülkelere uzmanlar kredi ihraç edilmekte ve küçük sanatçıları desteklenmektedir. Bu çarşaların bütün üselliği ise, küçük sanatçıların çoğalmasını sağlamaktadır.

Birleşmiş Milletlerin Kasım 1961 de Hindistan'da Madras şehrinde düzenlediği bir sempozyumun sonucunu basılan kitapta şöyle denilmektedir:

«Seminer esnasında birçok delegeler küçük sanayi çarşılarının amacı yeni küçük sanayi yaratmak, ya da varolanları genişleterek sanayileşmeye gitmek fikri üzerinde birleşmişler, bazı delegeler ise varolanların modernleştirilmesi üzerinde durmuşlardır. Geride kalmış ülkelerdeki işsizlik sorunu küçük sanatların teşviki ile çözümlenir. Sitelere büyük, ya da orta büyüklükte sanayi sokmak gerekir. Çünkü, bu tip sanayi az işçi kullanır. Küçük sanayi ise az kapital, çok işçi kullanıldığından hem iktisadi gelişmeyi, hem de istihdamı destekler.»

Küçük sanatların geliştirilmesi, küçük sanayilere ait iş yerlerinin bir damaltında toplanmasından ibaret olan sitelerin kurulması gibi, ülke ekonomisinin temel yapısını hiçbir şekilde değiştirmeden emek, para, zaman israfına neden olan bu teklifler yalnızca bu tekliflerin israfını daha da artırarak küçük sanayinin köylerde kurulması ve şehirleşmesini önlenmesi teklifleri de getirilmiştir.

Toplum kalkınması, şehirleşmesi, ödenmesi, turizm sanayisiyle gelişme, küçük sanatların geliştirilmesi, turistik hâtura eşyası yapması, sanayileşmeyi önlemek için öne sürülen tavsiyeler bütününi teşkil eder.

Geride kalmış ülkeleri bu konuda yanıltan, küçük endüstrinin az kapital, çok işçi kullanması hakkında öne sürülen argüman olmuştur. Küçük sanayii geliştirmeğe çalışan Hindistan'da bu argümanın doğru olmadığı ortaya çıkmıştır. Uluslararası Çalışma Bürosunun hazırladığı bir raporda bu husus belirtilmiştir. «Bünyem yapım sanayii sektöründe küçük sanayiler daha çok el emeği kullanmakla kalması büyükler göre daha çok sermaye kullanmaya gitmek eğilimindedirler.»

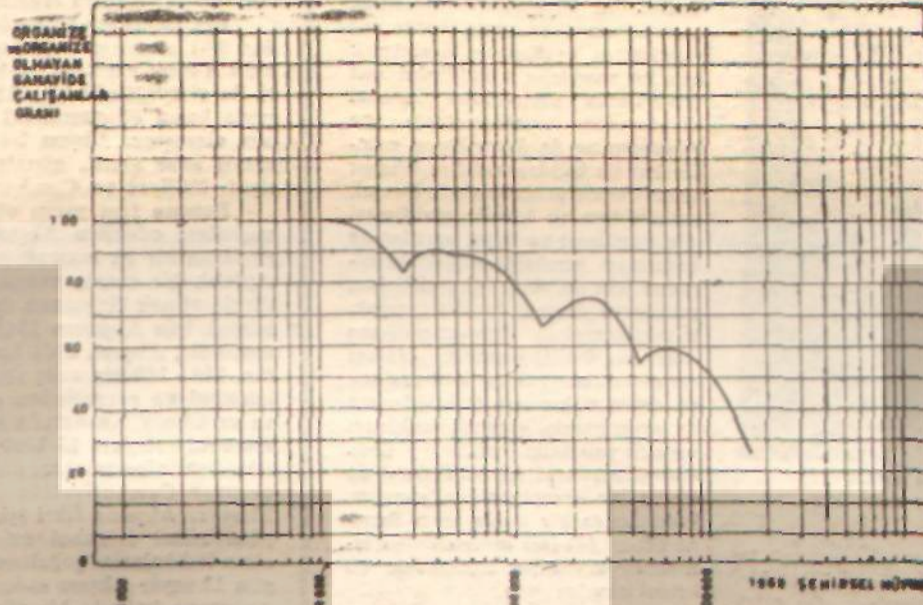
Küçük sanayinin istihdam etkisinin fazla olduğunu göstermek için sermaye hâsıla oranları düşük olduğu söylenir. Bu oranın 0,15-0,41 arasında değiştiği belirtilir. Gerçekte bu verilerin jeğreler artizacal kuruluşlar içindir. Öne sürülen sanayi teşvik tedbirleri, hiçbir şekilde büyük sanayi ile yarışamayıp ortadan kalacak bu kuruluşları değil, makine yapı-

mı, oto parçaları yapımı, gibi sektörleri hedef almaktadır. Bu konuda Gaziantep'e Ticaret ve Sanayi Odasının yaptığı bir anketten çıkan sonuç bu sektörlerde sermaye hâsıla oranının 2,20 olduğudur.

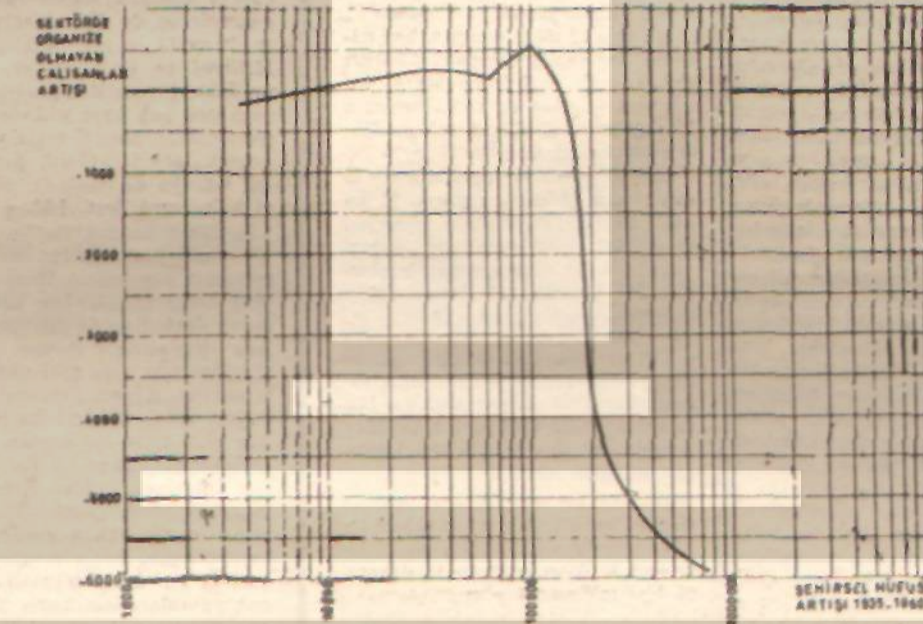
Uluslararası Çalışma Bürosunun verdiği sonuçları destekleyen bu rekorlar, çok işçi kullanması hakkında ortaya konulan argümanı yalanlamaktadır. Büyük sanayii üretimin yüksekliği, şehirleşme dolayısıyla hizmet sektöründe toplumların artmaları gibi kümülatif etkiler düşünülürse küçük sanayinin büyük sanayiye bu yönden avantajlı olduğu Leri sürülemez.

SAM AMCANIN TÜRKİYEDEKİ OYUNLARI

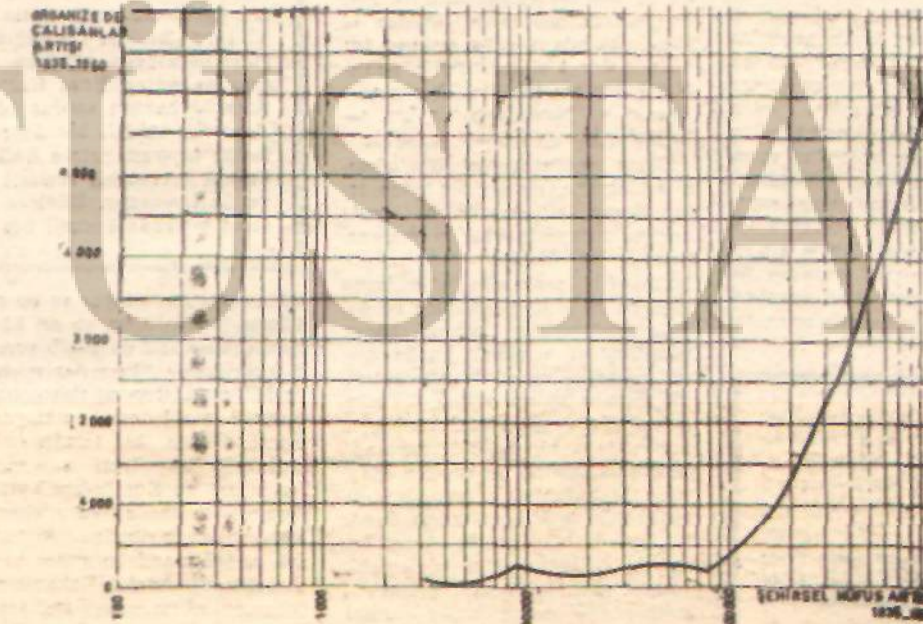
Türkiyede yukarıda açıkladığımız anlamda küçük sanayii teşvik, temel olarak 1950 yılından sonra şuurlu olarak ortaya çıkmıştır. Türkiyede kalkınmanın devlet sektöründen değil de, özel sektör ve yabancı sermayeden umulmaya başlandığı bu devrede, Türkiyede küçük sanayinin teşviki için yabancı uzmanlar tavsiyelerde bulunmaya başlamışlardır. Bunun en açık örneklerini 1950 de Türkiyenin kalkınmasında çok ümit bağlanan Amerikalı uzman Max Weston Thornburg'un raporunda görmekteyiz. Menderesin yakın dostu olan Thornburg, raporunda şöyle demektedir:

Şehirleşme hızlandıkça, küçük sanayi azalmaktadır. Türkiyede nüfusu 10 bin alan yerleşmelerde, sanayide çalışanların oranı küçük sanayide iken, büyük şehirlerde, küçük sanayide çalışanların büyük sanayide çalışanlara oranı yüzde 20'ye kadar düşmüştür.

Şehirsel nüfusu 100 binin üstünde olan illerde, küçük dokuma tezgâhlarında çok kesin bir azalma görülmüştür.

Küçük sanayide bile gelişme, büyük sanayideki gelişmeye bağlıdır. Türkiyede 1935 — 60 devresinde, şehirli nüfus artışının az olduğu yerleşmelerde, küçük sanayide bir gelişme olmamıştır. Ancak büyük sanayinin bulunduğu büyük şehirlerde, ağaç işleme gibi belirli küçük sanayide hızlı bir gelişme görülmüştür.

«Türkiye senede 125 lokomotif imâl edilecek bir fabrika kurabilmek maksadıyla İthalat ve İhracat Bankasından takriben 14 milyon dolarlık bir kredi talebinde bulunmuştur.

Esas itibarıyla ziraatçı olan ve ziraat için çelik sapan vesair malzemeyi henüz yapamayan bir memleketin lokomotif inşa arzusu mevsimseldir. Türk makamları bu şekilde jüyündükleri müddetçe dolarlarımızın ve bu gibi makineleri imâl edecek fabrika malzemelerinin vatanımızda kullanılması daha iyi olacaktır.»

«Herhangi bir harici krediye esas teşkil edecek olan bu teşebbüsler için umumî olarak şunu söyleyebiliriz: Hiçbirisi Amerikalı sermayedarlara tavsiye edilemez. Fakat bu gibi teşebbüsleri Türklere cazip gösteren âmiller acaba nelerdir, bir de bunu inceleyelim... İzahl olduğuna göre, eğer bu 60.000 ton nitrat haricetin alınacak olursa bu seneye 100 milyon dolarlık bir paranzı harice gitmesi demek olacak, yani böyle bir fabrika sayesinde memleket üç sene içinde nitrat için artık harice para göndermeyecektir.»

«Bu gibi tasavvurları hazırlayan veya müतालâ eden kişilere Amerikalılar iyi mesal arkadaşları nazarıyla bakamayacakları gibi, memleketin mali kaynaklarını böyle projelere tahsis eden bir hükümetin de yabancı sermayedarlara itimat telkin ettiği iddia olunamaz.»

«Türkiye, İngiltere ve Amerikada olduğu gibi, kıyıda bucakta demirci ve ziraat âletleri atelyelerinden başlayıp yavaş yavaş sanatçıların hünerleriyle maddelerini ilkişaf ettirerek küçük imalâthaneler ve daha sonra da büyük fabrikalar kurmak yerine hükümet eliyle Garp dünyasının en son teknolojiyi imâl etmiştir.»

Raporun yukarıya alınan bölümleri yabancı ülkelerin tutumunu gayet açık olarak ortaya koymaktadır.

Rapor Jaha da İleri giderek, Karabük Demir Çelik Fabrikasının tasfiyesini istemiştir.

«Sonunda, Amerikan hususî sermaye ve bilgisiyetle müştereken Karabük'ün mühim bir sanayii merkezi haline getirilmesi de mümkündür. Karabük çelik sanayii için gayri müsalettir, fakat hafif sanayi için belki de bu kadar gayri müsait olmayabilir. Tasfiye yoluna gidildiği takdirde, bütün tasfiye ameliyelerinde olduğu gibi, Karabük Müessesesine başlangıçta yatırılan sermayenin büyük bir kısmının üzerinden bir sünger geçirilmesi ve kymetinin yeni istimal şekline göre başata takdir olunması icabedeceği tabiidir.»

Karabük tasfiyeden kurtulmuştur. Bugün başanıyla çalışmaktadır.

Kayseri uçak fabrikası gibi tasfiyeden kurtulmuşları çoktur. Bu tavsiyelerinin bizi nasıl sonuçlara götürdüğünü örnekleriyle biliyoruz. Avrupalıların kurduğu fabrikayı tenkid eden Amerikan sermayesinin kurduğu Ereğli Demir-Çelik örneği ortadadır. Ereğli Demir-Çelik neden böyle oldu. Bunun cevabını aynı Amerikalı uzmanın, Avrupalıların neden Karabük'ü başarılı bir tesis olarak kurmadığı hakkında yaptığı açıklamada bulmak kabîdir.

«Almanların, Türklere başına böyle bir belâyı doamak istemelerinin sebebini kestirmek mümkündür; şüphesiz ki onlar, Türk pazarlarında Essen çeliği satmayı düşünmüşlerdir.»

1950 - 1960 arasında yapılan tavsiyelerin sonucunda küçük sanayi Türkiyede bir sorun durumuna getirilmiştir. Bu devrede hükümetin yaptığı yeterli gören yabancı teşekküller ise bizzat kendileri girişmemiştir.

27 Mayıs Devriminden sonra Devlet eliyle sanayileşme çabaları artınca, yabancı yardım kurumlarımızın faaliyetleri de yoğunlaşmıştır.

1961 den sonra AİD'nin Halk Bankası ile bu konudaki temasları önem kazanmıştır. Küçük sanayiiye kredi veren tek kurum olan Halk Bankasının geliştirilmesine çalışılmıştır.

Ticaret Bakanının, Halk Bankası Anonim Şirketi Genel Kurulu toplantısında Halk Bankasının varolan İtibarı sermayesinin 100 milyondan 300 milyona çıkarılacağını ve AİD'den alınan 12 milyon İrannın 20 milyona çıktığını ve bunun yakın gelecekte 50 milyona çıkarılacağını ifade etmiştir.

Ayrıca, AİD Devlet Plânında sanayi siteleri için 1964 te ayrılan 10 milyon TL. ve gelecek yıllarda ayrılacak 20 milyon TL.'nin yalnız küçük sanayi çarşıları için kullanılmasını durumunda Halk Bankasında bu paralarla kurulan fona da yardım edeceklerine dair söz vermişlerdir.

Artık, bugün oynanan oyun Büyük Sanayinin kurulmasını önemekten çok, küçük sanayii ocağı muhafazakâr grupun yaşamasını devam ettirmesini sağlayacak, sosyal değişimin hızını azaltmak oylunda olmaktadır.

Küçük sanayi üretim düzeni, daha çok ferdiyetçi bir topluluk yaratmakta, bunların toplumsal hareketlere katılması ihtimalini azaltmaktadır. Bu da, orta sınıf yaratmak sloganının diğer bir biçimde ortaya çıkışı olmaktadır.

Adalet Bakanı açıkladı:

«Komünizmi tarif edemiyoruz...»

Haftanın ilk günü bir basın toplantısı yapan yeni Adalet Bakanı KMP li İrfan Baran, ilerde spekülasyonlara yol açabilecek pek önemli bir konuya hiç değilse açıklık kazandı. Her yeni bakan gibi, bakanlık koltuğuna oturmasından birkaç gün sonra, bakanlığı sırasında yapacağı işleri sayıp dökmek için bir toplantı düzenlemiş olan Baran, sorular dönüp dolayıp da meşhur ve maruf 141 ve 142 maddelere geldiğinde hafifçe gülümsedi. Bu konuda sorular sorulacağına bildiği için hazırlıklı geldiğini söyledi ve önündeki dosyalardan birini itina ile bir kenara koyup konuşmaya başladı:

«141 — 142. maddeler hakkında hükümet henüz herhangi bir müzakerede bulunmamıştır. Uzunca bir süreden beri basında açılan kampanyayı izliyorum. 141 — 142'nin kalkmasını isteyenler genellikle bunu hukuki statüsü içinde tartışıyorlar. Çoğu da bu maddelerde bulunmayan hususları öne sürerek fikir hürriyetinin kısıtlandığı, sosyalizmin yasaklandığı hükümleri vererek kampanyaya katılmaktadırlar. Bunların muhteviyatını bilmeden konuşanlar da var.

Bu maddeler demokratik sosyalizmi yasaklayamazlar. Demokratik sosyalizmi müdafaa ve yararları savcılarının suçlu sayması, dava açması düşünülemez. Hâkimler de mahkûmiyet vermezler kanaatindeyim. Mesefeyi komünizm ve faşizm, şeriatı göre devlet kurma, milli birliği, irk, din, mezhep ve dil farklılıkları öne sürerek parçalamaya gayretlerinin serbest olup olmayacağı meselesi teskil etmektedir.

141 ve 142. maddeler üzerinde tartışanlar ve ilgi duyanlar bu yönündeki kanaatlerini açıklığı ulaştırma hakkındadır. Komünizm, Faşizm, din kurallarına müsten devlet kurmak, ırk, dil, din, mezhep farklılıkları yaratarak Türk milletini ve vatanını bölmenin suç sayılması kabul ediliyorsa, 141 ve 142 nin yerine nasıl hükümler konulması gerektiği tartışmalarda belirtilmelidir. Ben şahsen konuyu tezekkür ediyor, inceliyorum.»

İrfan Baran sözlerinin burasında durdu ve kısa bir müddet etrafında not alan gazetecileri süzdükten sonra, aç önce itina ile ayırıp bir kenara koyduğu dosyayı aldı, kapağını açtı. Sonra konuşmasına şöyle devam etti:

«CHP İktidarının hazırladığı Anayasa Nizamının Korunması tasarısı buradadır. Ben bunu devr almaz tetkik ettim. Tasarıyı hazırlatanlar 26 maddelik bu tasarıda 141 - 142. maddeler ile Türk Ceza Kanununun 163. maddesindeki hususları ve 6189 sayılı Vicdan Hürriyeti Kanununda gösterilen suçları aynen muhafaza etmekte, yeni suçlar kabul edilmekte ve mevcut cezalar da artırılmaktadır. Şahsen ben meselenin teklif ettiğim prensiplerdahilinde Türk Ceza Kanununun yeniden gözden geçirilmesi sırasında ele alınmasından yanayım. Bu tasarımı ise bu mahiyeti ile hükümete götürmeyeceğim.»

İrfan Baran bucları söyledikten sonra CHP'li Adalet Bakanı Sırrı Atalay tarafından fikir hürriyeti getiriyoruz diye hazırlanmış

İrfan Baran
«Muzaffer sosyalizm»

Anayasa Nizamının Korunması tasarısının ikinci ve üçüncü maddelerini okumaya başladı. Bu maddeler, meşhur 141 ve 142. maddelerin TCK dan çıkartılıp bu yeni tasarıya aktarılmasından başka hiç bir fark taşımıyorlardı. Lafiaz kelimesi kelimesine 141 ve 142. maddelerin laflarıydı. İtalyanın Faşizm devrindeki kanunlarından aktarılmış maddeler, demokratik Türkiye'yi Türk Ceza Kanunundan çıkartılıyor ve bir yeni kanunun hükümleri içinde yer alıyordu. Üstelik ceza müddetleri artırılarak Adalet Bakanı Badan durumu böylece tesbit ettikten sonra, «Ben bunu bir polemik açmak için söylemiyorum. Ama hak hukuk hürriyet şampiyonu olarak geçişen CHP'nin sorumluları devrinde hazırlanmış olan tasarı budur, eski hükümleri hafifletmemiş, aksine şiddetlendirmiştir. Ben ise bunu Adalet Bakanı olarak Hükümete götürmeceğimi söylüyorum. Ama konu hakkında kesin birsey de söyleyemem. Bakarsınız hükümet kanatlarından birinin bir talebi olur, konu bir tasarı olarak Bakanlar Kuruluna ve Meclise götürülebilir» dedi.

Sonra Baran'la gazeteciler arasında bir sohbet başladı. İrfan Baran, bu maddelerin sosyalizmi yasaklayabileceğini düşünemediğini ifade ederken, «Türkiyede sosyalizmin yasak edilmesi mümkün değildir. Hatta Anayasamıza göre hükümlerle muvaffak da olmuştur» dedi. Aşırı sağ ve sol tabirlerinin de karşısında olduğunu belirtti, komünizm sosyalizminin aşırı ucudur, ama arada nüanslar vardır, kategoriler vardır. Bunun içindir ki ben aşırı deyimi yerine «demokrasiyi red ve inkâr eden sistemler ibaresinin korumasından ve bunun yasaklanmasından yanayım. Sosyalizme karşı bir yasağı sureti katilyede tasvip etmiyorum» dedi.

Bakan daha sonra CHP'li Adalet Bakanları zamanında Anayasa nizamının korunması kanunu tasarısı hazırlanırken komünizmin ta-

rifinin yapılmasına çalışıldığını, ancak hukukçu ve ilim adamlarının bu tarifi yapmada âciz gösterdiklerini belirterek:

«Şimdi komünizmin tarif edilemiyor. Meselâ denir ki komünizm genel olarak dişe karşıdır. Ama bakıyorsunuz dinden ayrılmayan komünist rejimler var. Komünizm mülkiyeti red eder, bakıyorsunuz mülkiyeti tamamen red etmeyen komünist ülkeler de var. Dolayısıyla tariflerin hiç birisi tutmuyor. Bu bakımdan Türkiyede sosyalistler komünistlerden mutlak surette ayrılmadılar. Ayrılmadılar ki, yanlış ye'e polis takibine uğramasınlar. Bu ayrım nasıl olur bunda ben de bir karara varabilmiş değilim. Düşünüyorum.» dedi.

Adalet Bakanı, 141 ve 142 nin kaldırılmasını isteyenlerin arasında komünistlerin de geniş ölçüde var olduklarını ve Rusyayı övülebilmek için bu maddelerin kaldırılmasını istediklerini söyledikten sonra, «Türkiyenin menfaatlerinin ne Rusyanın ne de Amerikanın menfaatleri ile bağdaşmadığını bilmek ve belirtmek gerekir» dedi. Demokrasinin tam ve kâmil olabilmesi için komünist ve faşist partiler de kurulması gerektiği yolundaki fikirler için de, «Hiç bir ihtilâl ben geliyorum demez. Teşkilatlanmak, kuvvetlenmek, kuvvetlendikten sonra da ihtilâl yaparak idareyi ele almak ister. Onun için peşinen bir ihtilâlcil kuvvete teşkilatlanma ve propaganda yapmak imkânını vermek mümkün müdür?» dedi. Anlaşıyordu ki Adalet Bakanı da «sınırlı bir demokrasiden yanaydı. Daha sonra bir başka soru üzerine 141 ve 142 inci maddelerden takibata uğrayanlar hakkındaki şu listeyi okudu:

1958 yılında 141. maddeden 20 sanık için 15 dava açılmış bu sanıkların birinin davası takipsizlikle sonuçlanmıştı. 142. maddeden 58 sanık için açılan 52 davadan 16 sanığın 13 davası takipsizlikle sonuçlanmıştı.

1959 yılında ise 141. maddeden 15 sanık için 13 dava açılmış, beş davanın beş sanığı takipsizlik kararı almıştı. 142. maddeden ise 47 sanık için 42 dava açılmış, bunların 11 sanığının 10 davası takipsizlikle sonuçlanmıştı.

1960 yılında 141. maddeden 23 sanık için 18 dava açılmış, 12 kişisinin davası takipsizlikle sonuçlanmıştı. 142. maddeden ise 394 kişi hakkında 232 dava açılmış, bunlardan 219 kişisinin 119 davası takipsizlikle sonuçlanmıştı.

1961 de 141. den 19 kişi için 16 dava açılmış, bunlardan sekiz sanık takipsizlik kararı almıştı. 142. maddeden 234 kişi için 121 dava açılmış, 56 davadada 124 kişi takipsizlik kararı almıştı.

1962 de 141. den 31 kişi için 22 dava açılmış, altı davadada 8 kişi takipsizlik almıştı. 142'den ise 70 kişi için 37 dava açılmış, 15 davadada 39 kişi takipsizlik almıştı.

1963 de 141 den 22 kişi için 18 dava açılmış, dört davadada dört kişi takipsizlik almıştı. 142'den ise 100 kişi için 75 dava açılmış 37 davadada 49 kişi takipsizlik almıştı. 1964 ün ilk altı ayında ise 141'den 10 kişi hakkında 8 dava açılmış, bir davadada bir kişi takipsizlik almıştı. 142 den ise 19 dava 22 kişi için açılmış ve bunlardan bir kişi takipsizlik kararı almıştı.

Basın toplantısında, adil, süratli ve ucuz adaletten söz eden İrfan Baran, altı buçuk yıl içinde hemen tamamı mevkuf olarak yapılmış 1065 kişiden 498 tanesinin takipsizlik kararı almasını, buna rağmen de Milli Emniyetçe ve polisçe ömürlerinin sonuna kadar komünist ve tehlikeli kişiler olarak takip ve rahatsız edileceklerini, bunun ise bir hukuk devletinde en büyük hukuksuzluk olduğunu nedense hiç listesinde durmadı. Geri kalanlardan ise kaçının davasının mahkûmiyetle sonuçlandığını henüz belli olmadığını, ilerde bu konuda bilgi sahibi olursa bunu da açıklayacağını söylemekle yetindi. Adalet Bakanı, sadece 1 kişinin 1958 de mahkûm olduğunu söyleyebildi. Haklarında dava açılan 500'den fazla insanın bir kısmı beraat etmişti, bir kısmına ise davaları sürüp gitmekteydi.

Adalet Bakanı bu rakamlarla, 141 ve 142 faciasını, en güzel şe-

BÜYÜK BALIKLAR, KÜÇÜK BALIKLAR!

İlhami Soysal

Şubat sonunda açılan savaşla Türk basını nereye gitemektedir sorusuna verilecek bir tek cevap vardır: Türk basını öyle yavaş yavaş değil, sür'atli bir tempo ile tröstleşmeye doğru gitmektedir. Güçlü güçsüz ezemekte büyük balıklar küçük balıkları yutmaktadır. Şimdilik de ortalıkta bu gidişin önüne geçecek hiç bir kuvvet var gibi gözükmemektedir. Dünyanın pek çok kapitalist ülkesinde olduğu gibi, Türkiyede de basın sür'atle bir kaç kişinin tekeline düşmek üzeredir.

Beş büyükler arasında mali güç bakımından en zayıflarından biri olmasına rağmen, daima en büyük atakları yapmakla ünü Akşam gazetesinin, bundan bir yıl önce büyük bir gürültü ile giriştiği «Hergün 12 sayfa Akşam» kampanyası, 1964 başında basın dünyasındaki soğuk savaşın ilk alarm zillerinden biri olmuştur. Akşam bu kampanyaya, yılda bir milyon lira zararı göze alarak girmiştir. Mahdut hedefli bu hamle, Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyeti kara kara düşündürmüştür.

Basın feza yarışı olan tiraj yarışında üçüncülüğü güç muhafaza edebilen Akşam gazetesi niye ayda 100 bin liraya yaklaşan bir ek masrafı göze alarak, hergün okuyucularına 12 sayfalık bir gazete vermek ve dolayısıyla öteki gazeteleri tedirgin etmek lüzumunu duymuştur? Bu sorunun cevabını verebilmek için Akşamın 1964 başındaki durumunu bilmek gerekmektedir. Akşam, 1964 başında 150 - 165 bin adet arasında basan, 110 - 120 bin satış yapan bir gazetedir. O sıralarda Akşam, İstanbul ve çevresinden çok Anadolu'da, özellikle de Çukurova ve Güney Anadolu'da satılmaktaydı. Yüksek tirajına rağmen, İstanbul satışları 15 bini geçemediği için ticari çevrelerin özel ilânlarını alamamakta, dolayısıyla ilân yarışında, tirajda beşinci gelen Cumhuriyetten daha az ilân alabilmekteydi. «Hergün 12 sayfa Akşam» fikri işte böylece doğmuş ve Akşam gazetesi yöneticileri İstanbul satışlarını yükseltmek, dolayısıyla ilân alma imkânlarını çoğaltmak amacıyla bu yola gitmişlerdir. Hergün 12 sayfa Akşam sadece İstanbul okuyucularına verilmiştir. Ankaraya haftada bir gün 12 sayfa, öteki günlerde ise bütün taşraya olduğu gibi sekiz sayfa Akşam gazetesi gönderilmiştir.

Akşamın İstanbul içinde açtığı satış artırma kampanyası ucuz kitap dağıtma gibi yan desteklerle de kısa zamanda tutmuş, İstanbul satışları, iki üç ay içinde 30 binin üstüne çıkmıştır. Gazete böylece ilân yarışında sür'atle Cumhuriyeti geride bırakarak üçüncü duruma girmiştir.

Akşam'ın sadece İstanbul'a inhisar eden hergün 12 sayfa gazete kampanyasının Milliyet ve Cumhuriyetteki tepkisi, bu gazetelerin de Hürriyet ve Akşamı takiben bütün Türkiye'ye sekiz sayfa olarak dağıtılmaları sonucunu vermiştir. Bu arada Milliyet ve Cumhuriyet, hemen ihtilâlden sonra Almanya'ya verdikleri rotatif siparişlerinin hazırlığına girişmişlerdir. Akşam pek çok kere olduğu gibi çok sayfalı gazetede de öncüllüğü aldıktan sonra, İstanbul içindeki 12 sayfalık gazeteden vaz geçmiş, sekiz sayfalık gazeteyle ilâve olarak dört küçük sayfalık ilâveye dönmüştür. Milliyet ve Hürriyet ise bu yarışta geri kalmamak için, bütün Türkiye'ye haftada bir kere dört büyük sayfa ilâve vermeye başlamışlardır.

Sürtüşme böylece sürüp gider, arada karşılıklı küçük ayak oyunları yapılırken, tiraj yarışının şampiyonu Hürriyet, kendisini takip edenlerden bambaşka bir yol tutmuş, kuvvetli sermaye desteğine de güvenerek, bir tröst yaratmak için teşebbüslere girişmiştir. Bunun ilk meyvası, Hürriyetin içinde ama Hürriyetten ayrı gibi gözükün bir Haber Ajansının kurulması olmuştur. Ajans, gazetenin her yıl beş on milyonluk kârtından doğan vergi yükünü hafifletmek kadar, bu gazete kadrosunda yer alan fikir işçilerinin kıdem tazminatlarını da eritmek için bulunmuş şöhane bir formül olmuştur.

Hürriyet, sadece Haber Ajansını kurmakla da yetinmemiştir. Ardından, gazeteçiliğin bir başka dalı olan dergiciliği el almıştır. Getirtilen modern ofset baskı makinelerinde, Yelpeze, Ses gibi hafiflik mecnunlara rakip olarak Foto Roman adında bir dergi çıkarılmış, onun ardından, yüksek satışlı çocuk yayınları konusuna el atılmış, Zip Zip diye bir dergi daha çıkarılmıştır. Derken, Hayat Mecmuasına rakip olarak, Safa Kılıçoğlu'nun Pazar dergisi alınmış ve o da bir Hürriyet yayını olarak piyasaya sürülmüştür. Tröstleşme çabası bu kadarla da kalmamıştır. Hürriyet bunların ardından magazin sahalarının da dışına taşmış, bulvar gazeteciliğinin ötesinde «Düzenlenlerin gazetesi» sloganı ile Amerikan Gazetelerine benzer, teknikli ve baskısı ile kâğıdı mükemmel, ama iddiasının aksine fikri muhtevası zayıf bir gündelik gazete daha çıkarmıştır. Bunun da adına Yeni Gazete denmiş ve böylece Türkiyede ilk defa 50 kuruşa satılan bir gündelik ortaya çıkarılmıştır. Gene Amerika taklidi bir davranışla da bu düzenlenlerin gazetesi sıfatını taşıyan gazete haftada altı gün yayınlanıp, yedinci gün bunun yerine bir resimli magazin dergisi, «Ekstras» çıkartılmaya başlanmıştır. Böylece Hürriyet, Türk basını tekel altına alma yolunda önemli adımlar atmıştır. Gidiş, tehlikelidir.

kilde açıklanıyor ve bu maddelerin kaldırılması, ya da kökten değiştirilmesi için en güçlü gerekçeyi getiriyordu. Sırrı Atalay'ın 141 ve 142. maddeleri ağırlaştırma yolundaki marifetlerini açıklayan iyi niyetli Bakan, bir taraftan: «Demokratik Sosyalizmi savunur ve Sosyalizm ve Komünizm ayrışır» derken, öte yandan «Sosyalizm ile Komünizmi birbirine karıştıran 141 ve 142. maddeler aynen kalsın» demekteydi. Adalet Bakanının bu çelişmeyi görmemesi imkânsızdı. Esasen Bakan, «komünizmi tarif edemedik» diye yeni bir çelişmeye düşmekteydi. Çelişmelerden kurtulmanın yolu, Anayasanın ruh ve anlamını iyi anlamak ve uygulamaktan ibarettir. Anayasaya göre

«Anayasa nizamını zora başvurarak devirme propagandası» yasaklanabilir. Bunun ötesinde, sosyalizm ve komünizm ayrımları araştırmak, iyi niyetle bağdaştırılmaz.

Anayasa Mahkemesi Salı günü 141 ve 142 nin iptali hakkında TIP'in müracaatını inceledi ve talebi TIP senatörünün istifasına rağmen mahkemece inceleneceğini kabul etti, fakat maddelerin Anayasaya aykırılığının tetkikini mayıs ayına bıraktı.

(Gelecek sayımızda Avukat Cemal Reşit Eyyüboğlu, 141 ve 142 meselesini derinlemesine inceleyecektir.)

ÇETİN ALTAN

ATATÜRK'ÜN SOSYAL GÖRÜŞLERİ

Fiyatı: 400 kuruş

DONEM YAYINLARI — P.K. 23 — İSTANBUL

(YON — 022)

BATICILIK, ULUSÇULUK VE TOPLUMSAL DEVRİMLER: V

TENEKE uygarlığı

Batı uygarlığı karşısında İslâm uygarlığının, sanımcı en münasip adı «teneke uygarlığı»dır. Esası, içindeki petrolü boşaltılmış gaz tenekesidir. Halk onu alır, evinin damını veya duvarını yamar; onun içinde su taşır; onun içinde su içer; onun içinde yıkanır. Hatta «tenekecilik» adında bir de mesleki farklılaşma meydana getirmek suretiyle bu maddenin ekonomik gelişmeye de bir faydası olur!..

Niyazi BERKES

Tanzimat batıcılığına karşı tepkinin temsilcilerinden biri olarak Namık Kemal'in batılılaşma ve toplumsal devrim hakkındaki görüşüne göre yapılan en önemli reformun, yani Kanun-u Esasi rejiminin kaçınılmaz sonucu Abdülhamit rejimi oldu.

Abdülhamit rejimi, bizdeki genel bir sanımcı ziddine, Namık Kemal'in görüşünün bir devamından, hatta onun uygulanmasından, hukukun yerleştirilmesinden başka bir şey değildir. Namık Kemal gibi düşüncele Abdülhamit arasındaki çatışma, batılılaşma ve «biz» ile ilgili meselelerden değil, üzerinde uzlaşmış olan saltanat ve hilafet anayasası düzeninde egemen iradenin toplumun temsilcisi parlamento mu, hükümet mi, yoksa sultan-halife mi olacağı meselesinden çıkmıştır. Bizim konumuz olan meselede Namık Kemal, Midhat Paşa, Abdülhamit gibi zatlar arasında bir ayrılık yoktur. Abdülhamidin anayasa karşısı olduğu sonradan çıkmış, ve Türk toplumunun karşılaştığı baş meselelerin bir anayasa meselesi olduğu anayasasının devamından doğmuş bir şeydir. Bu kişilerin temsil ettiği çatışmalar bu baş meselelerin kendisi üzerinde değil, istenen yasalar düzeninde egemenliğin kurulmaması meselesindedir. Nitekim, bu meselede Namık Kemal ile Midhat Paşa arasında da temelli bir ayrılık olduğunu birçok alıntılardan çıkarabiliriz, fakat işler o mertebeye gelemediğinden bu ayrılık patlak vermemiştir. Namık Kemal'in, padişah ve halife altında merkezîyetçi bir devlet, Midhat Paşanın ise ademî merkezîyetçi bir devlet tarafını olduğunu gösteren izler vardır ve Abdülhamit bu meselede Namık Kemal'in kendi tarafını tutmuş olmasının sonradan istismar ederek Kemal'i Anayasa aleyhtar bir kişi olarak göstermeye kalkmıştır. Bunun gerçekteki anlamını kavrayarak, Namık Kemal'in trajedisi daha iyi kavranır. Çünkü doğrusu söylemek gerekirse, ana davada tutulan görüş açısından tutarlı olan Namık Kemal değil, Abdülhamittir. Namık Kemal, kendi fikirlerinin yarattığı rejimin kurbanı oldu.

Abdülhamit rejimi, ne eski Osmanlı İslâm, ne de yeni Batı - Tanzimat rejimi ne benzer. Namık Kemal'in batı ve «biz» ayrımında batıyı toplumcu açıdan görmeyişi «biz» konusunda «muhafazacı kalış yüzünden Abdülhamit rejimi başka bir «biz» cilik görüşünün yani İslâmîlik anlayışının zaferi ile sonuçlandı. Abdülhamit rejiminin üstün görüşü İslâmîlik oldu.

Bu rejimin, Türk toplumu için ne fevkalâti bir rejim olacağına, anayasa reformu ile önleneceği sanılan yıkımın nasıl otuz üç yıl daha süreceğini kimse kestiremedi.

Şimdi, Namık Kemal'in benden gelen tabii haklar nazariyesi ile «biz» den alına fikrî nazariyesinin yan-yanalı olan doğan bu Abdülhamit rejiminin özelliklerine bakarsak hem bu İslâmîlik tepkisinin temel görüşünü, hem de batı etkisi meselesinin ne hale geldiğini, batılılaşma ile «biz» teşmenin nasıl birbirine büsbütün aykırı ve çelişik hale geldiğini, birinin ötekini nasıl karşılık olarak topluma zararlı olacak şekilde ittiğini göreceğiz. Batılılaşma ile «biz» teşme arasında

da o devirde gördüğümüz çatışıklığa bezzer eğilimlerin nasıl bugünkü dönemimizde de bulunduğuna göreceğiz.

İSLAMCILIĞIN UYGARLIK GÖRÜŞÜ
İslâmcılara göre, batıcıların istediği batılılaşma ne mümkündür, ne de gerekli. Batının uygarlığı Hıristiyan uygarlığıdır. Halbuki biz İslâm uygarlığındayız. İslâmcıların anladığı İslâmîlik, sadece bir din değildir, bir uygarlıktır. Demek ki «uygarlık» kavramını onların arasına da girmiş, uygarlık Avrupa'ya özel bir şey olmaktan çıkarılmıştır. Nasıl batı uygarlığı her şeyi ile Hıristiyan uygarlığı ise, İslâmîlik de müesseseleri ile, kanunları ile, değerleri ile bir İslâm uygarlığıdır. Daha doğrusu böyle idi. Osmanlılık daha sonra Tanzimat bu uygarlığı, din-devlet ayrımını yapmak suretiyle bozmuştur. Şimdi batıdan uygarlık almağa kalkışınca eski, klasik İslâm uygarlığına dönüp onun diriltme işi gerçekleştirilmelidir. Tanzimatın peykçi batıcılığında Namık Kemal'in ikiciliğine geçtikten sonra şimdi birincinin salt batıcılığın zıddı olan İslâmîlik görüşüne gelmiş oluyoruz.

Bu görüşe göre, batı uygarlığının ilmi, fenni endüstrisi, kişi çalışması ve örgütlüğü varsa İslâm uygarlığının da var. Zaten Tanzimatçı batıcıların Avrupa'nın sandığı medeniyet aslında Müslümanlardan alınmalıdır, çünkü onların Hıristiyanlığı batıl olduğundan o bir uygarlık yara-

tamaz, ancak karanlık yaratabilir. Vakti ki, Hıristiyanlar Müslümanlıktan uygarlık almağa başladılar, o zaman karanlıklarından kurtulmağa, terakki etmeğe başladılar. Yani medeniyetin kaynağı bizde. Şimdi onu kapıyı Hıristiyanlardan medeniyet almağa kalkıyoruz. Biz, yalnız şeriatı uygulayan Osmanlı Müslümanlığının sırf şeriatı uygulamamış olması yüzünden, sonra da Tanzimatta batılılaşma sevdasına düşüldüğünden kendimizi Hıristiyanlara esir ettik. Çare İslâm uygarlığına dönmede, özellikle onun ruhu olan şeriatı kazanırsak filân gibi şeriat dışı şeyleri yüzde yüz uygulamakta.

Demek ki bu alafranga İslâmcıların anladığı İslâmîlik Osmanlı, Türk, hatta Ortaçağ Müslümanlığı değil Hazreti Ömer hatta Peygamber zamanına kadar getirdikleri hayali bir Müslümanlıktır. Onların sanısı zıddına, bu Müslümanlık tarihte hayatın her yanını kaplayan bir din olmağa kalktığı zaman daima ilim ve fenne hatta devlete aykırı olmuştur. Türk geleneklerinde ise hayatın ve devletin her yanından ayrılarak sadece bir hukuk veya halkın ibadet ve örfü şekline konduğu zamanlarda ilim, fenn ve felsefe ilerleyebilmiştir. İslâmcıların tarihte baştanbaşa aykırı olan görüşleri İslâmîlik adına bireyci ve akılcı bir ideoloji dözmek istemelerinden ileri gelir. Bugün bile bu ideolojinin ileri sürüldüğü Pakistan'da buna İslâmîlik değil, İngilizce olarak (çünkü bunun hiç bir Müslüman dilinde karşılığı yoktur, yani tamamen sonradan uydurma bir şeydir) Islamic Ideology denmektedir.

Bu görüşe göre şeriat bir devlet için araç değil, amaçtır. Şeriat, Avrupa'da olduğu söylenen uygarlığa karşı prensipleri olan ayrı bir uygarlığı ifade eder. Tanrıya inanmaktan ilme, fenne hatta yıkanmaya veya dış fırçalamaya kadar içinde her şey var. Namazın ve orucun bile ilmi ve fennî hakikatleri vardır. Avrupa'da bu hakikatlerden gafil olduğundan bunları dency yollarla bulunan şeyler sanırlar. Halbuki Peygamberimiz bütün bunları hazırca bize bildirmiştir.

Evelce söylediğimiz gibi İslâm anlayışında örgütlü toplum görüşü yoktur. O, bireycer yığın ile ilgilidir. Hangi aileden kavinden, dilden, hatta devletten olursa o'sun inanca birliktir. Onun için tarihte çok Müslüman hükümetleri olduğu halde, hiç bir zaman İslâm Devleti olmamıştır. Devlet şekilleri İslâmîlikten çıkmamış, ondan önce gelmiş ve aldığı İslâmîliğe da ona göre şekil vermiş din ile toplum arasında ancak bu şekilde bir örgütlenme meydana gelebilmiştir. Halbuki, şimdi bu İslâmcılar nazaran İslâm uygarlığı bir inanan kişilerin yığını ve sözde İslâmîlikten gelen uygarlık araçları yığınıdır. Bu kadar hayali ve tarih gerçeklerinde yoksun yapma, bireyci ve akılcı bir «biz» görüşünü, ya'nız Osmanlı İmparatorluğunda değil bütün dünyadaki Müslümanların toplumsal örgütlenmelerini ve «biz» ilkerinin allak bullak olduğu bir devirde ne kadar yitici ve dağıtıcı bir rol oynama tehlikesi taşıdığına, bunun Osmanlı İmparatorluğundaki uygulanmasında göreceğiz.

Sultan Abdülhamit

BATI İSLAM UYGARLIĞININ GÖBEGİNDE

Bu dönemde din ve şeriatın bol bol takvirdi edildiğine, batı uygarlığına karşı yazarların İslâm uygarlığını üstünlüklerinden atıp tuttuklarına bakarak, bütün kapların «güvür» uygarlığına kapandığını, toplumun batı etkisinden kurtularak, sözü edilen İslâm uygarlığını yaratma işine koyulduğunu sanmamalıyız. Bu bireyci uygarlık görüşü her hangi bir toplum örgütü ve özellikle toplum değişmesi görüşünden tamamiyle mahrumdur. Bundan ötürü, bireyciliğine ve akılcılığına yani alafrangalığına rağmen, toplum ve devrim meselelerine geldi mi Namık Kemal'den de daha gerilere döner.

O, gözünlü böyle arkaya çevirmiş bakarken, batı uygarlığı fırsat bu fırsat, elini kolunu sallaya sallaya, Tanzimatta olduğundan da daha derinlere, her yere girer. Batı ekonomisinin hükümlerini, hilafet imparatorluğunun başkentinin göbeğinde Düyun-u Umumiye İstaportuğu şeklinde yerleşir.

Tanzimatın peykçilik devrinde, Mendires modelinde olduğu gibi, devletin siyasi bağımsızlığı yoktu, fakat o zaman Düyun-u Umumiye İmparatorluğu diye bir şey de yoktu. Şimdi, Abdülhamit zamanında durum bunun tersi. Batının artık dış kaleye ihtiyacı yok. Peykçilik devri kalenin içine girisi hazır, kaleye girilmiş, ondan sonra devlete: «Siyasette bağımsızım, ister Rusya'ya dön, ister Fransa'ya; biz içeride yerleştikten sonra, istediğin yere dön» diyorlar; bizim halkımız da buna bakarak Abdülhamidin yedi düvelden bağımsız olduğunu sanırdı.

Bütün Dünya Müslümanlığında Abdülhamidin siyasette en bağımsız İslâm hükmü olduğu sanısı olan devirde batı, her türlü temsilciyi, her türlü aracı ile bu İslâm imparatorluğunun içine cirit oynamaktadır. Tek giremedikleri yer Mekke ile Medine (bu da bizim sınıımız. Gerçekte çeşitli yollarla oraya bile giren batıl olmuştur. Bunların en meşhuru, Holandalı şarkiyatçı ve Holanda hüküme line misavirlik yapan Snouck-Hurgronje Mekke hakkında tek bilimsel kitabı yazan adamdır).

A.I.D. VE DUYUN-U UMUMIYE

O devirde bir Türk İstanbul'dan Halap'e bile zor giderdi. O da Cevdet Paşa gibi bir devlet adamı ise. Eğer aydınsa, Bursa'ya bile zor giderdi. Eğer halktan ise, en kabadayısı mahallesinin ötesine ancak gidebilirdi. İmparatorluğun topraklarında asıl trafik batılın elinde, İngiliz, Alman, Fransız, Rus mühendisleri, arkeologları, seyyahları, coğrafyacıları, haritacıları, bitki ve hayvan bilgileri doluyor. Ellerinde alemler, dağını taşın ölçüyorlar, haritalarını çiziyorlar, madenlerinden, petrolerinden örnekler alıyorlar. Kuşlarına, örümceklerine, sütlüklerine varamaya kadar inçliyorlar. Topraklarını kazarak tabaka tabaka medeniyetler çıkarıyorlar. Altınları katır, sırtlarında kadar, bizim Müslümanlıkla meşgul aydınlar gibi yol yok, geçit yok demektir. et-atmadık yer, karıştırmadık köşe bırakıyorlar. Adamlar hayretler içinde: «Nüyanın tarihçe, uygarlıkça, kaynaklarca en zengin bir bölgesinin üstünde atıl ve fakir bir millet oturuyor. Bu böyle olmaz, yağma yok demeye başlıyorlar. Bir Alman basit bir selâle karşısında bile coşuyor: «Bu su böyle akar» diyor. «Ya böyle akar» diyorlar. «E, siz böyle bakır?» diye bağıyor adam.

Batı İmparatorluk topraklarının üstün de mühendis, zoolog, coğrafyacı ve madenci olarak ayaklanmış böyle dolayırken, batıcıların o kadar özlediği «hürriyet» ile «marifet», bir Meclis-i Mebusan şeklinde yokedilmiş, diğeri de korku ve şüphe hedefi haline gelmiş. Bunlara karşı olumsuz davranış teşkilâtı devlet, Düyun-u Umumiye yan bakmak şöyle dursun, onun önünde eğilmiş, ondan medet umuyor. Bugün nasıl AID teşkilâtı, devlet teşkilâtından fazla canlı ve faal ise o zaman da bu D.U. Türkiye'nin köşesini bucağını, hesabını kitabını Türklerden daha iyi biliyor. Devletin yegâne derin nüfuz sahibi olan, eli her yere uzanan teşkilâtı hafife ve emniyet teşkilâtıdır. Onun dışında en önemli işlerde batı uygarlığının kafesi D.U. ön safta. Maliye, nafı ve önemli yatırım işleri tamamiyle onun sahası. Bütün kaynaklara el koymuştur.

TENEKE UYGARLIĞI

İşte, İslâm uygarlığının batı uygarlığı karşısındaki gerçek durumu. Bu uygarlığın sanımcı, en münasip adı «teneke uygarlığı»dır. Esası, içindeki petrolü boşaltılmış gaz tenekesidir. Halk onu alır, evinin damını veya duvarını yamar; onun içinde su taşır; onun içinde su içer; onun içinde yıkanır. Hatta «tenekecilik» adında bir de mesleki farklılaşma meydana getirmek suretiyle bu maddenin ekonomik gelişmeye de bir faydası olur.

Bu teneke uygarlığı içinde yaşayan toplum karşısında devletin çok itina ile, çok titizlikle üstünde durduğu şey, tenekeyi batı uygarlığının tesirlerine karşı

Selâhattin Hilâv'ın Toplumcu Sanat Felsefesinde Yeni Görüşler konusunda hazırladığı yazı serisi bu parçayla sona eriyor. Bundan önceki üç yazı YÖN'ün 99.100 ve 101. sayılarında yayımlanmıştır.

Sanat ile Halk Arasındaki İlişikler

Selâhattin Hilâv

4

hakim sınıfların belli bir takım estetik değerleri halka nasıl kabul ettirdiklerini açıkça görüyoruz. Yalnız şunu da unutmamak gerekir: Burjuvazi, halk kitleleri nin manevi ve estetik hayatının yozlaştırıp bozulmasını, soyut resim ya da en yeni roman akımları; sözgelimi Fransada görülen «Yeni Roman» aracılığı ile gerçekleştirmiyor. Burjuvazi, bu yozlaştırma işini, tam tersine, kaba ve sığ figüratif resimle, aşk ve macera romanlarıyla, fotoromanlar yayımlayan gazete ve dergilerle ya da şehvet ve macera filmleri aracılığı ile yapıyor. Bu çeşit «sanat» türlerinde görülen akademik ustalık aslında hâkim sınıfların kitlelere kabul ettirdiği basit ve sığ bir «sanat» dir. Burada, üzerinde dikkatle durulması gereken bir nokta vardır. Bu nokta da şudur: Toplumcu gerçekçilik, bu «sanat» biçimlerini (formlarını) ele alıp onların içine yeni muhtevalar ve eğilimler koymaya kalkışmakla olumlu bir iş yapmış olmaz. Yaygın olan bu sanat biçimlerinin içine toplumcu gerçekçiliğe uygun ilerici bir muhteva koymanın mümkün olduğunu sanmak yanlıştır. Çünkü bir sanat biçimi (formu), içine zehir ya da hayat iksiri konması mümkün olan bir kap değildir. Ernst Fischer, herhangi bir biçimin mutlaka belli bir muhtevanın biçimi olduğunu açıklamıştır. Biçim ile özün (muhtevanın) ayrılmazlığı ve ayrılmaması gerekliliğini daha önce başka Marx'cı düşünürler de ileri sürmüşlerdir. «Biçim, kristalize olmuş bir toplumsal tecrübedir» diyor Fischer. Ve bu düşünceden kalkarak, biçimcilik (formalizm) gerçek bir tanımı da yapıyor. Fischer'e göre, biçimcilik, biçim üzerinde durmak, sanatçının tabii işidir ve bu dir. Çünkü biçim üzerinde durmak, sanatçının tabii işidir ve bu konuda göstereceği titizliğe sınır koymak imkânsızdır. Biçimcilik, aslında, teknikçilik demektir. Yani biçimcilik, kendi kendisiyle yetinen ve kendi dışında herhangi bir amacı olmayan kendi-

stiyel varolan bir çabadır. Nitekim, şartlar değişmiş olduğu halde, eski biçimleri taklid ve tekrar etmekten başka bir şey olmayan akademizm de biçimciliğin bir türüdür. Biçimcilik aynı zamanda insanı duygulardan ve hayattan kopuş da demektir. Biçimcilik, yeni gerçekleri dile getirmek amacıyla yeni bir dil bulmak için yapılan bir araştırma olarak tanımlamak da kabil değildir. Teknik yaratmaktan başka bir amacı olmayan biçimcilik, yeni gerçekleri dile getirmek için biçim konusunda gösterilen titizlik ile teknikçiliği birbirine karıştırmaktadır. Nitekim, bütün büyük sanatçılar, yeni bir teknik ortaya koymak amacıyla değil, çağlarının yeni gerçeklerini dile getirebilmek için yeni bir biçim ortaya koymak amacıyla çalışmışlardır. Bundan ötürü, Van Eyck'in ya da Balzac'ın kullandığı teknikler ne kadar hayranlık verici olurlarsa olsunlar, bu sanat ustalarının kullandığı dil, bugünün gerçeklerini dile getirmeye yeterli değildir. Engels'in «Ludwig Feuerbach»da (1) açıkladığı gibi, çağ açan her yeni bilimsel keşif yeni bilimsel yeni bir maddecilik biçiminin yaratılması nasıl gerçekleştiriyorsa, Brecht'e göre de her yeni çağ, gerçekçiliğin yeni bir biçimini ortaya koymak zorundadır. Demek ki, sanatçı, halkın yozlaştırılmış ve bozulmuş estetik ortamına ve toplumun gerçeklerini, bu gerçeklere yaraysız bir biçimde dile getiren eserler vermek ve bu eserler aracılığı ile kitlelere seslenmek zorundadır. Bu arada, halk kitlelerinin, safiğini ve gerçek özünü kaybetmemiş olan sanat gelenekleri ile sınırlı kuralarak bunlardan yararlanmak da sanatçının elinde bulunan en önemli imkânlardan biridir. Hem sanatın gerçeklerini yerine getirmek hem de halkı bozulmamış ama bir yana itilmiş geleneklerinden, onlara yeni bir aletlik kazandıracak biçimde yararlanarak eser vermek her sanatçının kendi ülkesinin özel şartları ile belirlenen bir çaba ve ödevdir.

(1) «L. Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sosy. Sosyal Yayınlar.

Toplumcu sanat felsefesindeki son değişiklikler, sanatçı ile kitleler arasındaki ilişkinin değişik biçimde ele alınmasına yol açmıştır. Daha önceki yazılarda sözünü ettiğimiz Avusturyalı düşünür Ernst Fischer, sanatla halk ilişkisini incelerken, bir sanat eserinin hemen ve kolayca anlaşılabilir olması gerektiğini ileri sürer. Halkın estetik zevklerini bir kıstas gibi ele almalarını ve çeşitli nedenlerin etkisiyle büyük çapta yozlaştırılmış olan bu zevklere uygun düşen eserleri «ilerici eserler» gibi görmelerini eleştiriyor ve yanlış buluyor. Brecht de bu konuda şunları söylüyor: «Sevirelere gösterilecek saygının bir ricik işareti, onların zekâsını ve kavrayışını küçümsemektir.» Gerçekten de «ilerici eser» vermek bahanesiyle halkın iyice gelişmemiş ve yozlaştırılmış zevklerine dalkavukluk etmek halka karşı saygı duymamak demektir. Marx, her çağda, yaygın ve hâkim olan fikirlerin, o çağın hâkim sınıflarının fikirleri olduğunu söylemiştir. Estetik zevk (değeni) için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Kitlelerin estetik zevkini yozlaştırarak bozan büyük tirajlı gazetelerin, sıradan filmlerin ve piyeslerin, iktisadi monopoller tarafından desteklenildiği çağımızda,

NEZLE
VE BÜTÜN
AĞRILARA
KARŞI

KİNİNLİ
GRİPİN
4 saat ara ile günde
3 adet alınabilir

YENİ AJANS — 939/942

ŞİRDE FAZLALIKLAR

Edip Cansever

«Bir sözcüğünü bile yerinden oynatsanız, şiir şiirlikten çıkar.» mantığından kurtulmak gerekir. Değil bir sözcüğünü, bir paragrafını, bir sayfasını atsanız roman romanlıktan çıkmıyor. Roman başka, şiir başka denilecektir. Bez de bu başka başkahlığı gözden uzak tutmaksızın diyorum ki, şiirle roman arasında, salt öze bağlılıkları bakımından bir kader birliği vardır. Değişmezliği ya da değişmezliğin olduğu bu işte u özür bana kalsın. Yani değiştirilemezlik ilkesi ancak öz bakımından geçerlidir. Gene de bir sanat yapısı istendiği zaman kılıktan kılığa sokulabilir demek isteniyoruz burada. Ne var ki yerinden oynatılmaz sözcüklerle örülmüş bir şiirle yerinden oynatılabilir sanısını uyandıran sözcüklerle yapılmış bir «öz şiir» arasında da hiçbir ayrım olmadığı söylenebilir.

Oze dayanmaz bir şiir, etki gücünü birçok yollardan, değişik anlatım biçimleriyle sağlayabilir. Orneğin bir ozan, saplantı halinde yaşadığı bir özden sıyrılmak için, çok sayıda şiir yazabileceği gibi bütün yaşam boyunca salt o özün sınırlarını da dile getirebilir kasısındayım. Bu da belirlenmiş bir özün ü-

tünde, birtakım değişkenliklerin olabileceği çıkar. Sözcüklerin amaç olmaktan çıkması yerde ise, değişmezlik ilkesi salgöze seslenen bir olgu olarak değil de, bunu aşan bir yaşam-düşünce gerilimiyle tanımladıkça sözcükler de bir amaç olmaktan çıktığı yerde ise, değiştirilemezlik ilkesi salımlıdır. Bu dediklerime «her sözün, dolayısıyla her şiirin bir özü vardır» yağıyla karşı çıkılabilir. Buysa Ataç'tan bu yana süregelen bir biçimcilik savunusudur. Bence, «öz şiir» deyince, kısaca bütünsel bir dünya görüşünü kapsayan ya da bu dünya görüşünün parçalarıyla yüklü olan; tısmam bu açıdan kurcalayan, eleştiren, varoluşunu izleyen şiirleri amaçlıyorum.

Bir sözcüğünü bile yerinden oynatsanız, baştan sona etkisini yitirilecek şiirler çoğunluktadır ayrıca. Bence bu çeşit şiirler, geleneksel bir sağlamlıkla ayakta durabilirler. Bu sağlamlıklarıyla aklıda yer eden, giderek sağlamlıklarından ötürü kendilerini yitip yitiren şiirlerdir. Birbirlerinden «lezzet» alarak, yani yeni kişiliklerle çağda çağın konaklayıp dururlar Yararlı olan çok bir şiirlik ürünüdürler. Bir kan gibi en alımlı biçimde dünyaya fıskırır, sevirler, ezberlenirler,

HASRET

Havada bulut yok,
Sögütler yağmurlu
Tunaya rastladım.

Akıyor

çamurlu

çamurlu.

Hey

Hikmetin oğlu, Hikmetin oğlu
Sen de Tuna olaydın,
Karaormanlardan geleydin,
Karadenize döküleydin
Mavileşeydin

Mavileşeydin

Mavileşeydin

Geçeydin Boğaziçinden
Başında İstanbul havası.
Çarpaydın Kadıköy iskelesine
Çarpaydın, çırpıydın
Yapura binerken Memetle anası.

Nâzım Hikmet

WILLIAM FAULKNER

DÖŞEGİMDE ÖLÜRKEN

Çeviren: Murat Belge

«Faulkner Amerikan edebiyatının günümüzdeki tek karşı çıkılmaz ve tartışılmaz dâhisi olarak en yüce günlerini yaşamakta.» 1962'de ölümünden az önce eleştirmen Anthony West'ün ölümlü romanı için böyle diyordu. «Döşegimde ölümlü yazırların çok sevilen ve en başarılı eseri diye anılan eşsiz güzellikte bir romandır. Bu kitabın genç çevirmeni, Faulkner'in üslubunu dilimize aktarmakta gösterdiği büyük başarıyla ayrıca övülecektir kanısındayız. 7.5 lira.

DE YAYINEVİ, VILAYET HAN, KAT 2, CAGALOĞLU

(Yön: 026)

dilden dile doluştu. Ya sonra? Gene bir kan gibi, dünyaya çıkışlarından belli, bir süre sonra donuşup renklerini yitiriverirler.

«Öz şiir» ne gelince, insanlar arası bir kan dolaşımıdır o. Değil bir sözcüğünü atmak, bir sözcüğünü bile hatırlıyamadığınız halde aklınızda çakır kahırlar. Çünkü söz, itilil öze bu özün yaşama alanı arasında bir duraktır yalnızca. İnsan sürekli ilişkiler ve devinimler içinde değişen ve değiştiren bir biçimde kapsayan bu yaşama alanı —yani gerçek sanat— insanı soyunu yüceltmesi, zenginleştirilmesi, durallıktan alakoyması bakımından daha köklü, daha kalıcıdır elbette. Burada işçilik değil, yaratış söz konusudur çünkü. Sözcükler arası bağlantılarını amaçlamak yerine bu bağlantıları araç halinde getiren çabası önemlidir.

Sözün olarak diyebilirim ki şiirde fazlalık diye sözcük düzenini aşan bir yaşam düzeninin fazlalıklarının anlarını ben; yani söz — son rasi, zenginleştirici bir yaşam— düşünce düze yi üstünde oluşan estetik bir düzenin fazlalıklarının Orneğin Yahya Kemal birbirinden güzel mısralar dize ama, aynı mısralar bir duvar gibi de dikilir karşımıza Mobaç Türküsünü okuruz da, savaş denen olayı göremeyiz bir türlü. Çünkü Yahya Kemal, kendini kurmak yerine şiirini kurmaya bakar. «Duydumsa da zevk almadım işlev kederinden» derken, kendi kederini aramaz, gelecekteki şiire ters düşmüş bir keder arar, onu bulur. Bence fazlalık budur işte, belki de bütün bir şiirin fazlalığı.

TIYATRO

PRENSES HAZRETLERİ

Hayati Asilyazıcı

Son yıllarda modaya uyan yazarlarımızın epik tiyatro türünde oyun vermeleri, ya da Brecht'in oyunlarının, anlaşılın anlaşılmasın bazı topluluklar tarafından para getirmelerinden ötürü benimsenmesi, zorlama bir epik tiyatro akımını sürdürüyor. Ne var ki Batılı yazarlar her türlü oyunu, kendi uluslarının gelenekselliği içinde denerler. Oyun yazarının da belli bir tutumu vardır. Eğitici ve öğreticiliği yanında salt tiyatro için yazarlar; klâsikten tutunuz da modern tragedya türüne dek çeşitli denemelerin başarılı örneklerini vermişlerdir. Barok çağı müziğinden, klâsik modern müziğe dek yapılan geçişler; sonra modern müziğin verilerinden yararlanmalar; gerçek elektronik müzik ve salt müzik açısından bestecilerin yaptıkları değerlendirmeler bir geleneğe bir temel dayanır. *Bulvar oyunlarını yazarların bile bir tutarlığı vardır. Bu soy eserlerin dışına çıkmazlar. Kısaca, Batı'da müzik olsun, resim olsun ya da tiyatro olsun bir devrim geçirilmektedir. Oysa ülkemizde ne tiyatroların, ne de oyun yazarlarının bir tutarlığı var.*

Bizle yanlış uygulanan, kökü olmayan temelsiz çalışmaların tümünü yeren Muammer Karaca, suandırımsız epik tiyatro sözünü tuttuğunu kendine özgü bir üslupla anlatıyor. Prenses Hazretleri'nde başlı başına anlamı olan toplumsal bir eleştiri yapıyor. Oyunun

anlatısında toplum bünyesini kemiren çeşitli nedenlerin de yergisi var. Beri yandan, Karaca, eski geleneksel Türk Tiyatrosunda ve özellikle Tulûat Tiyatrosunda epik öğenin çokça var olduğunu öne sürmektedir. Orta oyunun kaynaklarında epik öge vardır şüphesiz. Sırf modadır diye bir oyunu ramp ışığına çıkarmak ya da o türde oyun yazmak ne derece yanlışsa, Karaca'nın toplumsal eleştirisi de o denli yerindedir.

Oyunda, Türk toplumunun bütün karakterleri var. Günlük yaşamada rastladığımız her çeşit olay, davranış jüzenli bir oynanışla yansıtılıyor. Çoğu oyuncuların rahat bir sahne anlayışları var. Muammer Karaca'nın dışında kalan sanatçıların dengeli oynamalarının nedeni, usta oyuncu Karaca tarafından seyirciyle kaynatılmasıdır.

Örneğin, Orhan Erçin, Saim Bekbay, Ayşenur Sezen, Renan Fosforoğlu, Sedat Demir başarılı oynuyorlar. Diğerleri de iyi. Ama Muammer Karaca için her zamanki gibi olgunlaşmış demek gerek. Ölçülü ve sağlam oyunuyla ne denli bir usta halk sanatçısı olduğunu ortaya koyuyor. Sonra birbiri ardından gelen patlamalar biçiminde ülkemizi tümüyle eleştiriyor. Sahne dili Türkçeyi keskin yeteneğiyle kullanıp yergilerini daha bir anlamlı kılıyor.

MUAMMER KARACA İLE KONUŞMA

Muammer Karaca, üçüncü bir halk sanatçısıdır. Üçüncü bütün sanatçıların bilim bir halk sanatçısıdır. Yüzyıllar önce dünyada bilginler bir devrimde Türk toplumunu ayakta tutmuş ve gelecekteki nesellere yol göstermişlerdir. Karaca'nın sanatında bu devrimin ruhu vardır. Devrimin ruhu nedir? Türk toplumunda geçmiş yüzyıllarda bilginlerin yaptığı gibi halkın aklıyla, bilimiyle, sanatıyla, edebiyatıyla, felsefesiyle, dinleriyle, ahlakıyla, kültürleriyle, yaşamıyla, her şeyi hep aynı, tehlikeli çizgide götürüyor. Ulusal tiyatro diyoruz ya, bugünkü tutumla ve bu gidis le erişemeyiz ona. Her şeyden önce tiyatro bir toplum sanatıdır. Bir yeri eğitimi eğitici ve eğlendirici yönleriyle ülkemizin toplumsal sorunlarına ışık tutacaktır. Ama önce «halkın yana» olan tiyatrolarla bu eylem gerçekleştirilebilir ancak.

Muammer Karaca, kendi topluluğunu kurduktan sonra tutarlı tiyatro olmuş, belli nitelikteki oyunları kimi zaman adapte etmiş, kimi zaman da yerli oyunlarla bu tutumunu sürdürmüştür. Örneklere ya da özel tiyatroların hiçbir zaman gerçekleştiremedikleri tutarlı tiyatro olma görevini Mu-

ammer Karaca, yıllardır yerine getiriyor. Halk için oyun sahneye koyup, halk için tiyatro yapıyor. Büyük iddiaları öne sürmeden kişisel yorumuyla çizdiği her karakterin özelliklerini veriyor. Türkiye'deki önemli burjuvazi o'nun kadar veren bir başka sanatçı yok. Aziz Nesin'in hikâyelerinde yaptıkları, o sahnede yapmaktadır. Siyasal ya da toplumsal bir olayda halk adına gerçekleri söylüyor. Çeşitli toplum katmanında yapılan eleştirilerin yankısını seyirci onda bulur.

Prenses Hazretleri'ne neden «Atatürk epik oyun» dediğini program değişikliği açıklıyor: «...Merak ettim epik'i. Gördüm epik'i. Geçmiş çağları düşünürüm. Henüz Atatürk aktörler için o meşhur vecizesini söylememişti. Aktörün şahadetinin makbul olmadığı bir devir. Toplum içindeki halî yürekler acısı. Dekor yok, köstüm yok. Koyarız sahneye bir sandalye, boyarız sandalyeyi yaldız olur sana sahne bir sarı sahne. Sileriz yıldızları, olur sana sahne müteakit Sükrü beyin evi: Bir paravana gereriz sahneye, paravanın arkası Tozkopranın mahallesini, paravanın önü Hacı Evli-

Muammer Karaca
Tipik bir prenses!

ya sokağı. Geçti bu yıllar, fakat bir de ne göreyim? Bugün bunların hepsi sahnede var, adı; epik tiyatro... demek farkında olmadılar yıllardır tutmuşuz tulûat elinden leylî meccanî olarak yazmışız epiğe.

Karaca'ya soruyoruz: «Demek epik tiyatromun bizde yanlış uygulanmasından şikâyetlisiniz?»

«Kel Hasan Efendi, Abdi Merhum epik'i yapmışlardı. Son temsilci Hâzretî, İsmi Vasî Rıza Zobu oldu! Sizin anlayacağınız epik, eski tiyatromuzda vardı. Bir de Karagöz'e Türk oyunu diyorlar. Oysa Karagöz, Commedia Dell'arte'den alınmadır. Bizde tiyatroyu bilen yok. Kendi kültürlerini göstermek için büyük laflar ediyorlar. Ayrıca, gerçek sanatçı değimi dolaylı olarak... Okuldan kovulma, kibir iş bulamama... bir tiyatroya kapılan gerçek sahafçı olursa benî «teniz» edin bundan. Bu işte kültür de gerektirmez. Bütün başarılarımızı «cehaletime» borçluym. Görmüyor musunuz? Ben sahneye alay etmek güdüremek için çıkarım. Bir afiş görürsünüz 50. temsil diye. İş mi bu? İnanlı Dömbüllü bir oyunu ikibin kere oynuyor. O sanat değil mi? «Yeni bir oyununuz var mı?»

«Belki Selönü'nün yazdığı Uysa durma Bakanı»

«Neler eleştiriyorsunuz?»
«Her şey. Bütün «Bırak seylere parmak basıyoruz. Halkı uyariyoruz. Mesela yeni oyunumuzda iki hükümet var. Biri h'le değişme yen; ikincisi her vakit değişen. Lâz bakını oynuyoruz.»

«Atatürk'ün Sosyal Görüşleri»

Fethi NACİ

Atatürk, emperyalizme karşı yürüttüğümüz milli kurtuluş hareketinin bilinci ve sembolüdür. O zamanlar üniformalara bürünmüş bir emperyalizme karşı silâhlı bir savaş söz konusu idi. Bugün, yeni-sömürgeciliğin ilkelerini uygulayarak, dolardan yapıma bir köprü ile Atlantik ötesinden ülkemize sızan üniformasız —Ve bunun için ilk bakışta pek farkına varılmayan!— bir emperyalizme karşı ekonomik, politik ve mali bir savaş söz konusudur. Bu ikinci milli kurtuluş savaşının düşünce temelleri ve yön verici ilkeleri, birinci Milli Kurtuluş Savaşımızın bilinci ve önderi Atatürk'ün sözlerinde ve eylemlerinde mevcuttur.

Çetin Altan'ın «Atatürk'ün Sosyal Görüşleri» (Dönem Yayınlar, P.K. 23, İstanbul, 96 sayfa, 4 lira) adlı kitabı, tam yayımlanması gereken zamanda yayınlanmış bir kitaptır. Çetin Altan, «1923 hareketinin sosyal anlamı neydi? Bunu Atatürk'ün söyleye ve de-meclerinden parçalar olarak açıklamaya çalışacağız.» diyor ve ekliyor: «Ve göreceğiz ki barajlar («Tarihin akışını ölemek isteyen barajlar» söz konusudur. — F.N.) yıkıldıktan sonra halk kitlelerinin refahı için taş kabara akan sular, yavaş yavaş tekrar barajlarla durdurulmuş, zümre menfaatleri hesabına tarihi bir gidis engellenmek istemiştir.»

Atatürk, bu tehlikeyi önceden görmüşçesine, daha 1922'de şöyle diyordu: «İstiklâl Mücadeleleri esnasında olduğu gibi milli sadetimizi temine matuf olacak çabıma devresinde dahi umum milletim yardımına ve bilcümle aydınlarım ve vatanperverlerin gösterecekleri işbirliğine mazhar olacağımı ümit ederim.» (s.43). Çetin Altan, bu parçanın sonunda haklı olarak şöyle diyor: «Ne çare ki bu arzularla kurulan Halk Partisi zamanla kendisini halktan kopardı ve gururün görünmekten başka marifeti olmayan bir takım insanların âleti haline geldi.» Birinci Milli Kurtuluş Hareketinin 40 yılda bugünkü duruma gelmesinin en büyük sebebi burada aramak gerek: Halktan kopmak! Ve halktan kopmak, halkı sömürmek isteyenler için ortam elverişliydi. Sayın Niyazi Berkes'in dediği gibi, «Onun (Atatürk) ve onun yanını tutanların arkasında ağır basacak sınıflar yoktu; o zamanın harap, iptidai Anadolu'suna ne köylü, ne fakir ve emekçi halk sayısı bir vardı. Geri kalmış toplumların aydınlarını kıyasla başka yanlardan üstünükleri olan ilerici Türk aydınları bu en zayıf yan toplumsal devrim çabalarında onu bu defa da kudretsiz bir hale sokmuştu.» Çetin Altan, bu konuda, şöyle diyor: «Ve işin asıl enteresan tarafı Cumhuriyeti hazırlayan hareketlerin başlangıcında Ata, yapacağı moral devrimlere ait en ufak bir imada bulunmadığı halde, iktisadi anlayışını ve iktisadi yönünü kesin keshu ifade etmektedir. Cumhuriyetten sonra ise birden medenî devrimler üzerine yüklenmiş ve iktisadi alandaki görüşlerini tedrici bir tekâmül içinde yürütmeyi tercih etmiştir.» Çetin Altan, bu de-ğışikliği, «o tarihte Atatürk'ün istediği istikamette iktisadi bir devrim yapacak ihtisas kadrosunun Türkiye'de» olmayışı, bir de «dış siyaset endişeleri» ile açıklıyor.

Çetin Altan, «Atatürk, ihtilâli, halkçı ve gerçekçiydi» başlıklı bölümünde şöyle diyor: «O, program olarak emek milli mısakından bahsediyordu. Devletçilik, diyordu. Güdümlü ekonomi, diyordu. Atatürk'ün asuman gözü yahu güneş saçtı olmasından daha da önemliydi bu fikirleri ama nedense bu fikirler boyuna hasır altı edilmiş ve Ata'nın yönü kesin olarak bir türlü befrifilemek istenmemişti.» Bu kitabın en önemli yanı, Atatürk'ün düşüncelerini 1923 hareketinin sosyal anlamını kavrayan bir görüşle inceleyerek, hasır altı edilmek istenen fikirleri açığa çıkarmasıdır. «Madenlerinizin yeni-sömürgeçliğe peşke çekilmek istendiği, bunun için yeni-sömürgeçliğin ücretli adamlarına kanun tasarıları hazırladığı bir zamanda Çetin Altan, Atatürk'ün 1922'de söylediklerini hatırlatıyor: «İktisadi siyasetimizin mühim gayelerinden biri de kamu yararını doğrudan doğruya alâkadar edecek müesseseler ve iktisadi teşebbüsleri mali ve fennî kudretimizin müsaadesi nisbetinde devletleştirmektir. Ezcümle topraklarımızın altında donmuş yatan maden hazinelerini az zamanda işleterek, milletimizin menfaatine açabilmek de ancak bu usul sayesinde kâbilirdir.» (s.20. Ve bir başka konuşmada: «...ve maden gibi tabii servetlerimizden kamu menfaati namına daha kolaylıkla istifadeyi sağlamak için ne gibi kanunî istihab yapımını lâzım geleceğine (...) dair ihtisas sahiplerinin gösterecekleri olgun düşünceler öncemle nazarı-İtibara alınacaktır.» (s.42-43).

Çetin Altan'ın kitabı baştanbашa, yaşayan ve hâlâ yol gösteren Atatürk'le dolu; Atatürk'ün unutturulmak istenen düşünceleriyle dolu. Gençliğin antiemperyalist ve anti-födal bir kalkınma yolu için bildiriler yayınladığı, Prof. Turhan Feyzioğlu'nun Ankara'dan kalkıp gelecek Lozan kulübünde yabancı sermayeyi yediği, «Gelişmeye muhtaç bir milletin her şeyden önce kendi gücüne ve imkânlarına güvenmesi gerekir.» demek gerektiğini duyduğu bir zamanda Çetin Altan'ın kitabı daha bir önem kazanıyor. Bu kitaptaki sözlerin çoğu İkinci Milli Kurtuluş Hareketimizde sözleri olacaktır. Örnek mi? «İstiklâl Mücadeleleri esnasında olduğu gibi, bilcümle aydınlarımız ve vatanperverlerin gösterecekleri işbirliği.»

Çetin Altan'ın kitabı, «antiemperyalizm» sözünün dillerde doluştuğu bugünlerde elden düşürülmeyecek bir kitap. Yurdumuzun gerçek meselelerine ilgilenen herkesin mutlaka okuması gereken bir kitap.

«Geziye çıkacak mısınız?»

«Nisan'da başlıyoruz geziye. Ankara ilk durağımız. Orada bir ilân verip şöyle diyeceğiz: «Temsilimizin Türkiye'deki sanatla zerre kadar ilgisi yoktur. Memleketimizin durumuna göre oynuyor oyunlarımız. Bunun için sanatseverler gelmesinler, rahatsız olurlar gücü.»

Prenses Hazretleri de keskin yergisi ve eleştiri niteliği olan bir oyundur. Müteakibti tanımlarken oyunun bir sahnesinde; müteakibti, «nasırdan para kazanan adam» demek. Devlet sırtından geçirin, para kazanıyor» diyor Karaca. Ve hemen ardından «Camamıyor söylemini; «Epik oyunda patetik sahne dir burası, ağlanır.»

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!

TRÜ

**BASIN
İLAN KURUMU**

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdürlük :
Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01
Telgraf adresi : BASINKURUMU

Akhisar olayları üzerine :

Ya bu deveyi güdersin, ya bu diyardan gidersin!..

ÖRGÜ

Türkiyedeki kapitalistin çoğu dış kapitalin buradaki koludur. Müessesiliklerle, montaj fabrikaları ile.. Kapitalist kendi faydasını halkın faydasını üstünde gören kişidir. Bu bir kanundur. Başka türlü olamaz.

Bir de memleketimizde toprak ağaları, toprak derebeyleri vardır. Bu ağaların, derebeylerin büyük çiftlikleri, köyleri vardır. Toprak ağalarının çiftliklerinde, Derebeylerin köylerinde halk köle hayatı yaşar. Çoğunlukla boğazı tokluğuna çalışır. Bunların köylerinde çiftliklerinde halk ver alırken yaşar. Evlerine toprak merdivenle inilir.

İşte bu derebeylerin, ağaların hemca hepsinin şehirlerde de dükkânları vardır. Bu dükkânlarda da makinalar, makina yedek parçaları satılır.

Şimdi, A) Dış kapitalist. B) Dış kapitalistin Türkiyedeki kolu.. C) Dış kapitalistin kolunun memleketteki kolları Ağalar, Derebeyleri... İşte size bir çıkar örgüsü. Bu üç unsurun elindeki işlerin de birçoğu karandıkta oynanır. Bunların ne kazandıkları ne vergi verdikleri ne kadar döviz kaçırdıkları hiç mi hiç bilinmez.

Bunların da yardımları, kâhyaları başka kolları vardır. Binlerce binlerce... İşte sana bir güç ki. Kökü daima dışarda. Bunların kazançları kolay kazançtır. Hele memleket içindeki kapitalist kollarının, yardımlarının.

BASIN

Bizim basınımız, yani Babıâli basını hiç bir zaman utanmaz yaşamamıştır. İkinci resmî ilân denilen hükümetin verdiği ilânlarla geçmiştir. Zamanla resmî ilân onu geçirdi. Ustelik de bir yerden sonra basının çıkarısıyla hükümetlerin çıkarı çatıştı. Bu arada da aracı kapitalist, yani dış kapitalistin Türkiyedeki kolları güçlendi. Hükümetle bir yerlerde çatışan basın besleyecek hale geldi. Ustelik de «Kapitalist kol» un basına sağladığı imkân resmî ilâna bakarak sözsüzdür. Bir örnek vereceğim: Resmî ilân devrinin bir gazetesi yılda beş yüz bin lira kazanırsa «Kapitalist kol» u devrinin gazetesi beş milyon lira kazanmaya başladı.

Resmî ilân devrinde basın özgürlüğünü hükümetler ilân baskısıyla kısıtlıyorlarsa, «Kapitalist kolu» ilân devrinde de kapitalistler basın hürriyetini bin misli ağır baskıyla daha beter kısıtlıyorlar.

Resmî ilân devrinde hükümetlerin baskısına karşı koyabilen, şöyle böyle karşı koyabilen gazeteler oldu. Bugün de şöyle böyle karşı koymaya çalışan gazeteler var.

Orgüvü tamamlarsak şöyle bir sonuca varırız: Avrupadaki ve Amerikadaki kapitalistlerin buradaki kolları bakiyle bütün memlekette bir çıkarıcı örgütü kuruyor ve çıkarıcı örgüt de sömürmeyi sonuna kadar sürdürebilmek için bir takım çarelere başvuruyor... İlân yoluyla basın hürriyetine, partiler yoluyla bağımsızlığımıza darbeler indiriyor. Son günlerde ikisinden de yakışsız örnekler gördük.

KARŞIT

Bütün bu korkunç örgütün karşısında kim var? Kim olabilir? Bir eski filozof demişti ki, «Bir milletin türkülerini yapanlar, kanunlarını yapanlardan daha güçlüdür.» Bu korkunç çıkarıcı örgütün karşısındakiler yalnız türküyü yapmıyorlar. Düşünce de yapıyorlar, eyleme de geçiyorlar.

Çıkarıcıların karşısında memleketin sömürülen halkı var, ilkin. Şimdilik bu halk öyle pek bir şeyin farkında değilse de, olaylar yavaş yavaş onu uyandıracak gibi geliyor. Halkın yanında aydın gücü ve çağın sömürücülüğe karşı olan düşüncesi var. Memlekette kim sömürülüyor, sa herkes var. Kapitalist gücü örgütlenmiş.. Bu örgütlen-

Yaşar Kemal

me temelini çok eskilerden alıyor. Sömürücülüğe karşı koyan güç daha yeni... Ama çabuk örgütlenir ve güçlenir.

DEMOKRASİ

Çağımızda demokrasi emekçilerin haklarını araması, örgütlenmesi için varolmuştur. Çıkarıcı çevreler çoğunlukla, kör ve sağır olduklarından demokrasiye karşı olmuşlardır. Türlü çarelerle, yollarla demokratik gelişmenin önüne geçmeye çalışmışlardır. Demokratik gelişmenin önüne geçtikleri zaman, bu onlar için çok daha kötü olmuş, ihtilallerle, kanla yıkılıp gitmişlerdir.

BALIKESİR, UŞAK, GEYİKLİ, TOPKAPI

Bizde demokrasiyi aydınlar ve daha örgütlenmemiş halk tuttu. Demokratik gelişmemize bakarsak çıkarıcılar hep demokratik gelişmemizi engellemeye çalıştılar. Hem de çok ileri giderek, zor kullanarak engellemeye çalıştılar.

Balıkesirde gazeteci olarak İnönü ile beraberdim. İnönü Balıkesire girseydi kandırılmış, sarhoş edilmiş, parayla tutulmuş kişiler tarafından öldürüleceği muhakkaktı. Balıkesir olayını bir gün bütün ayrıcalığı ile yazmak istiyorum.

Yıl 1952 yılıydı ve İnönü Trakya'dan başlayan, Bursa'da bitecek olan bir yurt gezisine çıkmıştı.

İzmirde geldik. İzmirde iğne atsan yere düşmez bir kabalık karşıladı İnönü'yü. Bir takım olaylarla, tertiplerle karşılaştık ama, öyle pek büyük olaylar olmadan iş geçiyirdi.

Ertesi gün İzmirden çıktık.. Manisaya geldik. Arkamızdan D.P. nin kamyonlara bindirilmiş kitaları, zor ekip-leri geliyordu. Manisada, Manisadaki D.P.'lilerle de birleşen bu parayla tutulmuş kara gömlekçiler, İnönü'nün konduğu kürsüye saldırdılar. Taşlarla, sopalarla... Sonra Menemene geldik.. Bindirilmiş D.P. kitaları, ki bunlar kendilerine çoğunlukla Milliyetçi ve mukaddesatçılar adını takıyorlardı, Menemende de kürsüye saldırdılar ve İnönü'den çok sert bir tepki gördüler. Sonra Sındırgı, Bigadiç ve daha başka Ege kasabalarında bu bindirilmiş kara gömlekli Milliyetçi ve Mukaddesatçılar arkamızdan geldiler. Hattâ Sındırgıda İnönü'nün bulunduğu evi çevirdiler.

Bu bindirilmiş kitalar Balıkesirde de karargâh kurdu. Artık İnönü'nün hayatı tehlikeye girmişti. Ve Balıkesir Valisi bunu İnönüye söyledi. Bir de, «Çok kan dökülecektir Paşam.» dedi. Paşa Balıkesire çok kan dökülmesinin önüne geçmek için girmede.

Uşak, Geyikli, Topkapıyı yaşadık. İnönü Uşakta da, Topkapıda da ölümlü burun buruna geldi.

Bütün bu zor hareketleri kademe kademe geliştirilseydi 27 Mayıs olmazdı. Ve Türk milleti ordusundan imdat istemek zorunluğunu duymazdı.

BEYAZSARAY, GÖLTEPE,

EMİNÖNÜ AKHISAR

Türkiye İşçi Partisi 1962 yılında Beyazsarayda bir toplantı yaptı. Bu toplantıya Türkiye'deki hemen hemen bütün aydınlar davetliydi. Toplantıda Üniversite Profesörlerinden Senatörlere kadar birçok aydınlar vardı. Kendilerine Milliyetçi ve Mukaddesatçı adını veren bir takım insanlar toplantıyı engellemek için salona saldırdılar. Bu

saldırganların çoğunluğunu A.P.'liler meydana getiriyorlardı. İdarecileri A.P. Gençlik kollarında ödev almış kişilerdi. Aynı kişiler Gültepede, Şişli İlçesi açılırken gene İşçi Partililere saldırdılar. Yaralanmalar oldu. Aynı kişiler geçenlerde Eminönü Lokalinde Türkiye İşçi Partisinin toplantısına saldırdılar.. Bunlar gene kendilerine Milliyetçi ve Mukaddesatçı adını veriyorlardı. Bunlar Türkiyenin demokrasiyi iyicileri idi. Ya da demokrasi iyicilerinin kolları, aletleriydiler. Bunların da çoğunluğunu A.P.'liler meydana getiriyordu. Sonra sıra Akhisara geldi. Olaylardan öğrendiğimize göre Milliyetçi ve Mukaddesatçı geçinler İşçi Partisi lideri Mehmet Ali Aybarı öldürmeğe kalktılar. Mehmet Ali Aybar ve arkadaşlarının yiğitçe davranış, direnişleridir ki, tamir edilemeyecek müessif bir olayın önüne geçti.

Türkiye İşçi Partisi Anayasasının himayesindedir. Ona ancak ve ancak fikirle karşı konabilir. Zorla ona bir karşı koyar, iki karşı koyarsın, üçüncüde daha büyük bir zoru karşısında bulursun. Zor, fikirleri yenmek, yoketmek için hiç bir zaman bir çare olmamıştır.

SONUÇ

Türkiyede tam yirmi yıldır demokrasiyi engellemeye çalışan güçler vardır. Bu güçler dış kapitalistlerin Türkiye kolu olan iş kapitalistlerdir. Demokrasi şöyle yüzeyden bakınca işlerine gelmeyebilir. Çünkü demokratik düzende bütün delâveraları dışarıya, güç ışığına çıkabilir. Demokrasi aydınlıkta iş görme rejimidir. Bütün kozlarını açığa dökmek zorundasın. Karandıkta hiç bir iş göremezsin. Görürsen bu meşru olmaz.

Dünyadaki kapitalistlerin pek çoğu demokrasi ışığında işlerini görüyorlar. Her işleri ortada. Karandığı kaldırmışlar. İşlerine öylesi gelmiş de onun için. Yani dünya kapitalistlerinin demokrasi işine gelmiş.

Yirmi yıldır Türkiyede demokratik gelişmeyi zora başvurarak engellemeye çalışanlar bindikleri dalı kesenlerdir.

Demokrasiyi emekçiler östen varıklarını destekleler. Emekçilerin de demokrasiye büyük faydaları vardır. Emekçiler her zaman, her zaman faşizm ve diktatörlüğe karşıdır, karşı olmuşlardır. Türkiyenin yirmi yıldır engelleyen demokratik gelişimi bile Türk emekçilerine birtakım faydalar sağlamıştır. Sendika kanunu, grev hakkı gibi imkânlar, faydalar.. Emekçiler bilinçlendikten sonradır ki gerçek demokrasi var olmuştur. Demokrasi emekçiler içindir. Emekçilerin demokratik düzende sayılamayacak kadar faydası vardır. Kapitalistin de demokrasiye başka hiç bir çaresi yoktur. Bir tek çaresi vardır, o da faşizm.. Faşizmin de ona o kadar yâr olmadığını yakın zamanlar gösterdi.

YA BU DEVEYİ

Türkiyede emekçilerin durumu bugünlerde çok kötüdür. Türk emekçileri en ilkel koşullarda yaşıyorlar. Gelir dağıtımı dünyadaki hiç bir memlekette böylesine adaletsiz değildir. Buna rağmen Türk emekçisi canla başla demokrasiyi tutar. Çünkü demokrasi Türk emekçisinin bir ileri mutluluk umududur. O, gelişmeye inansıyor. Demokratik düzen içinde bir gün gelip bütün haklarına kavuşacağına inansıyor.

Sahte Milliyetçi ve Mukaddesatçı kitalar kurarak zora başvurmakta devam etmek, gene tekrar ediyorum karşısında kendinden daha haklı, daha güçlü zorlar bulacaktır. Bu zor da Türkiyedeki kapitalistin hiç de lehine olmayacaktır.

1 - Meşru olmayan yollardan giderek, elindeki imkânları kullanarak Türk aydınlarına, yazarlarına baskıda bulunmayacaktır. Onları açlıkla, işsizlikle, hapishaneyle tehdit etmeyecektir.

2 - Zor kullanarak milis güçleri kurarak parti başkanlarını öldürmeğe kalkmayacaktır.

3 - Bir tek çaren var Türk emekçisiyle birleşip, şimdilik zararına da olsa demokratik gelişmeye yardım edecektir..

Çünkü, çağ getirdi seni buraya kilitledi, ya bu demokrasi desesini güdeceksin, ya da bu diyardan çekilip gideceksin.. Bunun başka yolu yok.

Anayasaya karşı kovamazsın. Onu ihlâl edemezsin. Onun bekçileri var. Türk emekçileri, Türk zinde kuvvetleri, Türk aydınları ve tek mil Türk halkı.. Onun bekçileri..

SOSYAL YAYINLAR

SOSYALİZM NEDİR?
John Strachey — 2 Lira

SOSYALİZMİN IŞIĞINDA BİLİM VE DİN
M. Cachin — 2,5 Lira

L. FEUERBACH VE KLASİK ALMAN
FELSEFESİNİN SONU
F. Engels — 3 Lira

JEAN PAUL SARTRE VE MARKSİZM
Roger Garaudy — 3 Lira

SANAT VE SOSYALİZM
Plehanov — 6 Lira

KAPITALİST EKONOMİNİN TENKİDİ
Jean Baby — 7,5 Lira

SOSYALİST DÜŞÜNENİN GELİŞMESİ
F. Engels — 5 Lira

MARKSİST DÜŞÜNENİN TEMEL
MESELELERİ
Plehanov — 10 Lira

Kitapçılarda bulunur. Ayrıca
ödemeli gönderilir.
SOSYAL YAYINLARI — P.K. 716 — İstanbul
(YÖN — 021)

MAX BEER

SOSYALİZM TARİHİ

çıkı

Max Beer'in dünyaca ünlü bu kitabında Antikiteden Modern Çağlara kadar bütün sosyalist akımlar.

5 Lira.

Anadolu Bâylı:

FERHAN BOZKURT

(YÖN: 027)

EYLEM

Çıkı

Eylem Dergisinin ilgili çekici
inreleme ve arashmalarla dolu
Mart sayısı çıktı. Bayilerden
isteyiniz.

(YÖN: 027)

YEDİTEPE

YAYINLARI SUNAR:

Melih Cevdet Anday	Kolları Bağlı Odysseus	300 kr.
Melih Cevdet Anday	Rahatı Kaçan Ağaç	200 kr.
Melih Cevdet Anday	Telgrafhane	300 kr.
Oktay Rifat	Ağık Merdiven	200 kr.
Oktay Rifat	Ağık ve Avarelik	300 kr.
Edip Cansever	Yerçekimli Tıvan	100 kr.
Edip Cansever	Umutsuzlar Parkı	300 kr.
Edip Cansever	Nerde Antigon	200 kr.
Ercüment Behzad	Uç Anadolu	300 kr.
Ercüment Behzad	Açıl Kilitim Açıl	300 kr.

Parasız Örnek sayımızı isteyiniz
P. K. 77 İSTANBUL
YEDİTEPE YAYINLARI
(YÖN: 028)

ÇEVİRİ YAYINEVİ

Sunar

CÜCE MUHAMMET

Türk Köy hayatının yeni
hikâyeleri

Yazan:

Fakir BAYKURT

Fiat: 5 Lira

Genel Dağıtım:

YALIM KİTAPÇEVİ

Binektaş sokak
Küçükcesat - ANKARA

(YÖN: 016)

Dicle-Fırat

Kitapevi

Beyazsaray Zemin Kat
No. 32'de Hizmetinizdedir.

Beyazıt — İstanbul

(YÖN: 024)